

MASARYKOVA UNIVERZITA

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra sociální pedagogiky

**POZICE ASISTENTA PEDAGOGA
A JEHO NÁPLŇ PRÁCE V BĚŽNÉ
ZÁKLADNÍ ŠKOLE**

Závěrečná práce

Brno 2018

Vedoucí práce: Mgr. Lenka Gulová, Ph.D.

Autor práce: Martina Hanzlíková

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a použila jen prameny uvedené v seznamu literatury.

V Brně dne 12. března 2018

Martina Hanzlíková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí závěrečné práce
Mgr. Lence Gulové, Ph.D. za odborné rady a trpělivost při vedení
práce.

Obsah

ÚVOD	4
Teoretická část	
1. ASISTENT PEDAGOGA	5
1.1. KDO JE ASISTENT PEDAGOGA	5
1.2. Z NEDÁVNÉ HISTORIE	9
1.3. ASISTENT PEDAGOGA NA ŠKOLÁCH V SOUČASNOSTI	10
1.4. NÁPLŇ PRÁCE ASISTENTA PEDAGOGA	12
1.5. KVALIFIKAČNÍ PŘEDPOKLADY ASISTENTA.....	16
1.6. INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN JAKO ZÁKLAD PRÁCE ASISTENTA PEDAGOGA	19
1.7. PRAVIDLA ETICKÉHO CHOVÁNÍ ASISTENTA PEDAGOGA VE VZTAHU K ŽÁKŮM	20
1.8. ASISTENT PEDAGOGA JAKO SPOLUTVŮRCE KLIMATU TŘÍDY	21
1.9. SPOLUPRÁCE ASISTENTA PEDAGOGA S UČITELEM	22
1.10. ÚČAST ASISTENTA PEDAGOGA NA KLASIFIKACI ŽÁKŮ.....	27
1.11. ASISTENT PEDAGOGA JAKO ČLEN PEDAGOGICKÉHO SBORU	28
1.12. KOMUNIKACE ASISTENTA PEDAGOGA S RODIČI	29
Praktická část	
2. NÁPLŇ PRÁCE ASISTENTA PEDAGOGA.....	32
2.1. JAKUB a jeho veliká proměna	33
2.2. ADAM – srdečný pomocník	35
2.3. PAVEL – tichý samotář	36
2.4. Životem zkoušená JANA	37
2.5. BĚŽNÝ TÝDEN ASISTENTKY	38
2.5.1. Pondělí – začátek nového týdne	38
2.5.2. Náročný úterý.....	41
2.5.3. Středa bez Jany a Jakuba.....	43
2.5.4. Dlouhý čtvrtek	45
2.5.5. Pátek – vidina zaslouženého odpočinku pro všechny....	47
Závěr	49
Seznam použité literatury a elektronických zdrojů	50

ÚVOD

Téma závěrečné práce POZICE ASISTENTA PEDAGOGA A JEHO NÁPLŇ PRÁCE V BĚŽNÉ ZÁKLADNÍ ŠKOLE jsem si vybrala, protože jako asistentka pedagoga již tři roky pracuji a myslím si, že velká skupina lidí nemá vůbec tušení, co taková práce obnáší. Funkce asistenta není na českých školách nová, jak si mnozí myslí, protože se na ně ze všech stran a sdělovacích prostředků valí informace o inkluzi. Jak jsem se dočetla v literatuře, pozice asistenta existuje již od devadesátých let minulého století. Do povědomí veřejnosti se ale dostala až v posledních dvou letech a jak to tak bývá – lidé jsou rozděleni na dvě skupiny – jedna s pozicí asistenta na školách souhlasí, druhá ne. Já patřím samozřejmě k té první skupině, jinak bych nemohla tuto práci vykonávat. Myslím si, že lidé, kteří s pozicí nesouhlasí, nemají vůbec ponětí, jakou práci vlastně asistent vykonává.

Když jsem se rozhodla pro práci asistentky pedagoga, hodně lidí mě varovalo, že to bude práce náročná hlavně na psychiku. Musím přiznat, že někdy je. Člověk, který pracuje jako asistent pedagoga na běžné základní škole nesmí čekat, že se stane zázrak

a dítě, ke kterému byl přidělen najednou mávnutím kouzelného proutku bude všechno umět, vědět, násobilku odříká odzadu a přesně doplní i/y. Tak to není. Asistent ví, že každý správně vypočítaný příklad a doplněné i/y je malá výhra, když je těch příkladů víc, je to bonus a když zvládneme polovinu věcí, co ostatní děti ze třídy, tak je to úžasné. Myslím si, že práci asistenta musí vykonávat člověk trpělivý, důsledný, někdo, kdo má pro děti, které ho potřebují pochopení.

V literatuře a tisku je toho o asistentech napsáno hodně, já bych chtěla svou práci a poznámkami přiblížit, jak vypadá běžný týden asistentky v praxi na menší venkovské škole.

1. ASISTENT PEDAGOGA

Asistent pedagoga je pedagogickým pracovníkem, jehož prostřednictvím dochází k naplňování podpůrných a vyrovnávacích opatření ve vzdělávání u dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. Hlavním cílem jeho působení je podpora práce pedagoga při práci se žáky, kteří vyžadují zvýšenou míru podpory ve vzdělávání. Působení asistenta pedagoga je jedním z nástrojů inkluzivního modelu vzdělávání, které mezi svými prioritami uvádí také Strategie vzdělávání 2020. (<http://www.nuv.cz/t/ap>)

Asistent pedagoga není prostředkem selekce skupiny žáků či jednotlivce ve třídě. Pomáhá v různých situacích různým žákům a zejména pak učitelům se zvládnutím hladkého průběhu společné edukace všech žáků. Podílí se na všech fázích vzdělávání, od plánování po hodnocení a evaluaci. Společně s učitelem tvoří tým, přičemž každý z nich disponuje odlišnou pedagogickou rolí. (TANNENBERGEROVÁ, Monika, 2016. s. 49)

1.1.KDO JE ASISTENT PEDAGOGA

V následující podkapitole jsem zpracovala směrnice k funkci asistenta pedagoga – jeho náplň práce, rozsah činností a požadovanou odbornost tak, jak je na svých stránkách uvádí Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Ke každému z bodů jsem přidala svůj názor a zkušenost z praxe. (<http://www.msmt.cz/file/38950?highlightWords=asistent+pedagoga>)

a) AP je pedagogický pracovník, který poskytuje podporu jinému pedagogickému pracovníkovi při vzdělávání žáka či žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Dle mého názoru dochází ve vymezení pojmu asistent pedagoga k omylu – podle mých zkušeností si často lidé i samotní asistenti myslí, že mají být nápomocni jenom dítěti, ke kterému jsou přijímáni a často se cítí ublíženi, když jim pedagog zadá i jinou práci. Jak už ale název pozice napovídá – jedná se o „pomocníka“ pedagogovi a ten mu proto zadává úkoly. Samozřejmě, že se asistent prioritně věnuje dítěti nebo dětem, ke kterým je přijímán, pedagog ale může zadat asistentovi buď pomoc s těmito konkrétními dětmi a věnovat se zbytku třídy a naopak zadá asistentovi práci se třídou a věnuje se potom jednomu žákovi – či více žákům, kteří to potřebují. Já třeba i chodím kopírovat materiály, případně opravuji domácí úkoly a cvičení v sešitech, která se neznámkují. Často se těmto pracem věnuji v hodinách, kdy mě děti tolik nepotřebují – např. v hudební výchově, nebo při činnostech, kdy jim pomáhat nesmím – např. písemka, diktát. Za dětmi se ale chodím ptát a sleduji, jestli nepotřebují něco znovu vysvětlit, chápou správně zadání atd.

b) Podporuje samostatnost a aktivní zapojení žáka/žáků do všech činností uskutečňovaných ve škole v rámci vzdělávacího procesu, včetně školou poskytovaných školských služeb. Usiluje o zapojení žáka do činnosti třídy, minimalizuje jeho možné vyloučení z kolektivu.

V tomto bodu jako asistentka často narážím – do třídy, ve které působím, jsem nastoupila v době, kdy byly děti čerství třetíáci, měly zároveň i novou paní učitelku a všichni jsme si na sebe zvykali. „Oficiálně“ jsem byla přijata ke dvěma chlapcům, brzy jsme však s paní učitelkou poznaly že dětí, které budou potřebovat v určitých činnostech pomoc je ve třídě víc. Já jsem brala jako svoji povinnost, že musím některým dětem zapsat každý domácí úkol sama, psala jsem jim všechna slovíčka v angličtině a jednomu ze svěřených chlapců jsem často dělala i zápisy do sešitu. A těžce jsem potom poznávala hranici, kdy už dělám za děti víc věcí, než je nutné, protože ony je zvládnou samy. Vždycky mě zarazila až naše paní učitelka, která říkala: „Nech je, oni musí taky něco udělat sami a zapsat si úkol, to zvládnou.“ Tak jsem začala pomalu ubírat.

Dnes jsou to pářáci, tak už jim většinou jenom kontroluji, zda si úkoly zapsali, u zápisů učiva např. v přírodovědě kontroluji, jestli zápis stíhají – pokud ne, samozřejmě jim pomůžu a střídáme se – kousek napíše já, kousek oni. Stejně tak ve čtení – vím, že pokud dostanou na čtení tři stránky z čítanky, ze kterých ještě musí odpovědět na otázky, jeden z mých svěřenců to nezvládne. Střídáme se proto ve čtení, otázky mu přečtu, ale odpovědět už musí sám. Ze dvou dětí s IVP, které jsme ve třídě měli na začátku třetí třídy jsou nyní děti čtyři a musím říct, že už sama vím, na které děti mám více dohlédnout v českém jazyce a na které v matematice. I když se zrovna věnuji jednomu dítěti, pořád po očku sleduji i ty ostatní a jsem jim k dispozici, když potřebují.

Problém vyloučení žáků z kolektivu je asi problém nejenom integrovaných žáků. Ve třídě, kde působím, jsou děti od první třídy zvyklé na integrované děti i na asistenta. Vědí, že tyto děti potřebují pomoc a naopak dokáží své spolužáky ocenit a podpořit, když se jim něco povede, dostanou dobrou známku. Na druhou stranu – dva z integrovaných chlapců z naší třídy mají problém mezi ostatní zapadnout. Je to trošku dáno i jejich povahou, společnost nevyhledávají. A i když se je snažíme zapojovat do všech činností s dětmi, často nám právě tito dva dají najevo, že o to nestojí. Dáváme proto s paní učitelkou pozor, aby nebyly ostatními dětmi odmítány, necháváme ale na jejich rozhodnutí, jestli budou trávit přestávku s ostatními, nebo sami.

c) Rozsah činností i požadované odbornosti odpovídá doporučení ŠPZ, resp. potřebám žáka.

Dle mého názoru by měl být každý asistent seznámen s diagnózou žáka, ke kterému nastupuje. Jedině tak mu může být nápomocen. Mám ve třídě na starosti dívku s velmi špatným sociálním zázemím a vím, že jí musím pomoci jinak, než chlapci s ADHD, který je ve stejné třídě. Jsem také seznámena se všemi individuálními vzdělávacími plány a přihlížím k nim. Upozorním také učitele např. anglického jazyka, který v naší třídě nevyučuje každý den, že jeden

z mých svěřenců může psát slovíčka tak, jak je slyší a má povoleno používat pomocné tabulky.

d) AP pracuje podle potřeby se žákem nebo s ostatními žáky třídy, oddělení nebo studijní skupiny podle pokynů jiného pedagogického pracovníka a ve spolupráci s ním.

Prioritně se ve třídě věnuji dětem s IVP, beru ale jako samozřejmost, že pokud nepochopí látku kterékoli dítě ze třídy, vezmu si ho samostatně ke stolku a látku s ním proberu. S paní učitelkou se na tom většinou domluvíme, děti už také vědí, že za mnou mohou kdykoli přijít a říct, že potřebují něco znovu vysvětlit.

e) AP může být využíván i pro další žáky s potřebou tohoto podpůrného opatření v max. počtu 4 (sdílená asistence). Speciální vzdělávací potřeby žáků, pro jejichž vzdělávání je nezbytná podpora AP, nemusí být stejného druhu.

Jak jsem již psala výše, máme ve třídě čtyři žáky s individuálním vzdělávacím plánem, takže tuto kapacitu naše třída naplňuje. Každé dítě má navíc jiné speciální vzdělávací potřeby, ke každému přistupujeme individuálně. Zároveň je u nás ve třídě pět žáků, kteří mají vypracován plán pedagogické podpory, takže často – hlavně při probírání nové látky - opravdu přebíhám od jednoho k druhému.

V jedné věci dochází často k omylu. Někteří rodiče si myslí, že když je jejich dítěti přiznán asistent pedagoga je samozřejmé, že se od nich nehne ani na krok a je s ním pořád, asistuje mu u všech činností. Není tomu tak – asistent pedagoga není osobním asistentem dítěte. Tato funkce sice na našich školách existuje, je to ale pracovník sociálních služeb, platí si ho rodiče sami – často formou sponzorského daru nebo nadace, jeho náplň práce je také jiná, než práce asistenta pedagoga. To rodiče často nevědí a je důležité si s nimi tyhle záležitosti vyjasnit hned na začátku spolupráce.

1.2. Z NEDÁVNÉ HISTORIE

Jak jsem se dočetla v literatuře, funkce asistenta pedagoga na naši školách není novinkou posledních let. První asistenti začali na školách působit již v devadesátých letech minulého století.

Základní myšlenka Jana Ámose Komenského „vzdělávat všechny ve všem všestranně“ je zásadní pro další vývoj pedagogického smýšlení, které nakonec vede k demokratizaci výchovy a vzdělávání nejen u nás. O obrat směrem ke spravedlnosti ve vzdělávání se Komenský nejen zasadil, ale rovněž mu vetknul dodnes existující a platné principy. Proces demokratizace výchovy a vzdělávání v oblasti školství se chronologicky týká všech skupin dětí, postupně tak zohledňuje pohlaví, sociální postavení, rasu, kognitivní schopnost atd. (TANNENBERGEROVÁ, Monika, 2016, s. 20)

V polovině devadesátých let minulého století začali při výuce žáků se speciálními vzdělávacími potřebami působit asistenti pedagoga. Toto zaměstnání vykonávali často pracovníci civilní služby. U žáků se sociálním znevýhodněním se asistence týkala především romských žáků. Do té doby bylo běžné, že ve třídě, kde se vzdělávaly děti se speciálními vzdělávacími potřebami byl pouze jeden učitel. To se změnilo v roce 1997, kdy bylo umožněno, aby v jedné takové třídě působili pedagogičtí pracovníci dva.

Nejzásadnější koncepční změnou, k níž naše školství dospělo, je skutečnost, že výchova a vzdělávání dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením přestaly být doménou speciálního školství a v souvislosti s integračními trendy a trendy inkluzivního vzdělávání se staly záležitostí všech typů škol a školských zařízení. (TEPLÁ, Marta a Lenka FELCMANOVÁ, 2016, s. 5)

Současná podoba práce asistentů vychází z legislativního sjednocení asistentské profese, ke kterému došlo uzákoněním předpisů z let 2004 až 2005 (školský zákon + vyhláška o vzdělávání

žáků se speciálními vzdělávacími potřebami) – tyto normy jak upravily postavení asistentů ve speciálních školách (nově mohli ve třídách působit až tři pedagogičtí pracovníci, z nichž jeden byl asistent pedagoga), tak i podpořily roli asistentů ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v běžných školách.

Z pohledu zákona tedy v současné době existuje jednotná profese asistenta pedagoga, pro kterého platí stejné legislativní normy, ať už pracuje s žáky se zdravotním postižením nebo působí ve třídách s žáky se sociálním znevýhodněním. (<http://www.asistentpedagoga.cz/>)

1.3. ASISTENT PEDAGOGA NA ŠKOLÁCH V SOUČASNOSTI

Na začátku této podkapitoly bych chtěla uvést rozdělení práce asistenta pedagoga podle hledisek tak, jak je uvedla Vejrochová ve svém Standardu práce asistenta pedagoga.

Pracovní pozice asistenta pedagoga je v praxi dělena podle následujících hledisek:

PODLE MÍSTA UPLATNĚNÍ

- *asistenti pedagoga ve školách (třídách) samostatně zřizovaných pro žáky se zdravotním postižením*
- *asistenti pedagoga v běžných školách*
- *asistenti pedagoga ve školských zařízeních (zejména zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy)*

PODLE ZPŮSOBU FINANČNÍHO ZAJIŠTĚNÍ PŮSOBENÍ ASISTENTA PEDAGOGA

- *asistenti pedagoga financovaní z prostředků na asistenta pedagoga u žáků se ZP*
- *asistenti pedagoga financovaní z dotačního programu na asistenta pedagoga u žáků se SZN*

- *asistenti pedagoga financovaní z rozpočtových (běžných) prostředků školy*

PODLE VĚKU DÍTĚTE A ŠKOLY, KTEROU NAVŠTĚVUJE

- *asistenti v MŠ*
 - *asistenti na ZŠ (včetně přípravného stupně)*
 - *asistenti na SŠ, případně vyšších odborných školách*
- (MORÁVKOVÁ VEJROCHOVÁ, Monika, 2015, s. 14)

Podle serveru EDUIN působilo na konci školního roku 2016/17 na veřejných základních a středních školách 11 038 asistentů pedagoga, přepočítáno na plné úvazky. Mnoho asistentů ale plný úvazek nemá, takže celkový počet je vyšší. Tabulkové ohodnocení plného pracovního úvazku je kolem 18 000 korun hrubého. Asistentům je ale často nabízen pouze úvazek částečný, a to v závislosti na diagnóze dítěte. Kromě slabého finančního ohodnocení je tu i nejistá perspektiva. Většina asistentů má pracovní smlouvu na dobu určitou. (<http://www.eduin.cz/clanky/lidove-noviny-stat-zacne-setrit-na-inkluzi/>)

To mohu potvrdit. Na škole je nás šest asistentek a ani jedna nemá plný úvazek. Čtyři asistentky mají úvazek poloviční, dvě máme úvazek 0,75 hodin/týden. Ani jedna z nás navíc nemá smlouvu na dobu neurčitou – je to logické, nikdy nevíme, kdy žák nebo žákyně, ke kterému jsme přijímány, ze školy odejde. Navíc každý rok řešíme, zda budeme mít v dalším roce práci – jestli na školu přijdou děti, které budou potřebovat naši pomoc. Takže máme všechny smlouvu do 31. 8. 2018 a já, protože jsem letos v páté třídě a „moje“ děti budou ze školy odcházet, už teď zjišťuji, jestli bude v první třídě dítě, které bude potřebovat moji pomoc. Pokud ne, budu muset, ač nerada, ze školy odejít.

Na konci školního roku jsme navíc s paní ředitelkou narazily na další problém. V loňském školním roce jsem byla k dětem přijata na 25 hodin týdně. Na konci školního roku však vyšlo nařízení, podle kterého mohli být asistenti přijati buď na 20 nebo 30 hodin

týdně. Přijde mně to nelogické – vždyť na prvním stupni děti třiceti hodin týdně nedosáhnou. Takže jsme stály před problémem – buď dvacet hodin a nebudu u žáků v hodinách, ve kterých mě budou potřebovat, nebo třicet hodin, kde si ale budu muset vyplnit čtyři hodiny týdně např. přípravou materiálů, opravou zápisků atd. Protože už jsme v páté třídě a jedno z dětí potřebuje intenzivnější pomoc, zvolily jsme nakonec s paní ředitelkou variantu 30 hodin týdně, děti mají půlenou informatiku, takže přímou činností ve třídě trávím 27 hodin, jednu hodinu mám se třemi dětmi s IVP pedagogickou intervencí a dvě hodiny týdně vykazují jako nepřímou činnost.

Jako asistenti také musíme každý měsíc odevzdávat přesné výkazy, s kým a jak jsme v každé hodině pracovali. Na začátku měsíce si vždycky vytisknu prázdný výkaz a dopisuji si tam, co jsem kterou hodinu dělala, kterým dětem jsem se věnovala. Na konci měsíce to potom přepíšu do počítače, spočítám, kolik hodin jsem odpracovala a výkaz odevzdám. Činnosti si musím zapisovat opravdu pravidelně, pokud zapomenu a mám si je do výkazu napsat např. po týdnu, nemohu si už vzpomenout.

1.4. NÁPLŇ PRÁCE ASISTENTA PEDAGOGA

Asi nejužitečnější rozpis práce asistenta jsem našla na stránkách <http://www.asistentpedagoga.cz/>, stejný rozpis činností máme jako asistentky ve sborovně a naše škola se jím řídí. Na začátku naší spolupráce paní učitelka občas nevěděla, jestli jí mohu např. zkontrolovat sešity s domácími úkoly – díky tomuto rozpisu jsme si náplň práce ujasnily.

Práce asistenta s žáky probíhá těmito způsoby:

- *Skupinová práce s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (žáky se zdravotním postižením nebo se sociálním znevýhodněním) v běžném vyučování ve třídě.*

Skupinovou práci se žáky neděláme moc často, raději pracujeme s dětmi individuálně. Někdy si ale situace skupinovou práci vyžadá, vezmu si proto potřebné žáky do zadní části třídy a společně procvičujeme to, co jim nejde.

- *Individuální i skupinová práce asistenta pedagoga s žákem/žáky se speciálními vzdělávacími potřebami ve vyučování by měla vždy probíhat přednostně ve třídě, kde jsou současně vzděláváni ostatní žáci. Práce asistenta pedagoga s žáky v oddělené učebně by měla být realizována pouze v odůvodněných případech (např. když je žákův vzdělávací plán zcela odlišný od výuky ostatních spolužáků a lze odůvodněně předpokládat, že paralelní výuka podle dvou vzdělávacích plánů by působila velmi rušivě).*

S žáky pracuji výhradně ve třídě, většinou dokonce v jejich lavici. To je asi moje nejčastější náplň práce. Většinu času trávím u jednoho ze žáků s IVP, protože sám učivo páté třídy těžce zvládá. Potřebuje navíc neustálé pobízení k práci, jinak je schopný sedět v lavici a nic nedělat. Přes uličku vedle něj sedí další žákyně s IVP, kterou neustále zklidňuji a vracím zpět k práci. Otáčí se po spolužácích, hraje si s prsty a nepracuje. Chodím také kontrolovat ostatní žáky s IVP, abych se ujistila, že pracují tak, jak mají. Víím, že jednoho z těchto žáků musím více kontrolovat v češtině, druhého v matematice. Během hodiny také několikrát obejdu třídu a zkontroluji i ostatní žáky, jestli dělají to, co mají a pochopili zadání. Pokud potřebujeme s dětmi více klidu, vezmu si je ke svému stolu, který mám v zadní straně třídy právě z těchto důvodů. Mimo třídu si žáky беру většinou pouze v případech, kdy chyběli při psaní větší písemné práce – to odcházíme do sborovny, kde si práci nerušeně napíší. To se týká i ostatních žáků – zbytek třídy také nebyl při psaní písemky rušený, považujeme proto za samozřejmé dopřát klid i chybějícím. Výjimku jsme udělali pouze v loňském školním roce, kdy jeden ze žáků s IVP několik týdnů chyběl, po nemoci byl velmi unavený a potřebovala jsem jeho plné soustředění, což nebylo ve třídě možné. Asi týden jsme proto chodili na český jazyk a

matematiku mimo třídu a probírali látku individuálně, potom už se zapojil do normální výuky.

• *Individuální práce s žákem se speciálními vzdělávacími potřebami mimo třídu – asistent si bere konkrétního žáka do jiné učebny, kde s ním pracuje na zadání odlišném od zadání probíraného ostatními žáky.*

Jak už jsem psala výše, s dětmi mimo třídu pracujeme málokdy. Snažíme se je plně zapojit mezi ostatní žáky a pracovat s nimi na tom, na čem zrovna pracují spolužáci. Nestačí samozřejmě jejich tempu, takže místo deseti příkladů vypočítají čtyři a někteří ještě

s pomocí, cvičení v češtině nevypracují celé, pokud bychom s nimi ale pracovali jinde, nebylo by to jiné, takže s nimi zůstáváme ve třídě. Asistentky z jiných tříd mají na starosti žáky s jinými potřebami, a ty si je potom odvádějí alespoň na část hodiny do jiné učebny. Asistent může samozřejmě také pracovat se žáky bez SVP, pokud je třeba, pracuji s nimi také. Jedná se hlavně o situace, kdy potřebují něco dovysvětlit a procvičit, obcházím je při samostatné práci a kontroluji, jestli pochopili správně zadání. Vědí, že mohou přijít, pokud něčemu nerozumí. Někdy se také stane, že chybí některý z učitelů a zastupuji ho, to potom pracuji s celou třídou dohromady.

• *Individuální i skupinové doučování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami po vyučování ve škole.*

Doučování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami jsme měli zavedené ve třídě už v loňském roce. Všechny čtyři děti s IVP tam docházely pravidelně, podle potřeby na doučování zůstávaly

i ostatní děti – vždycky jsme se s paní učitelkou dohodly v den doučování, kdo potřebuje zůstat a nějakou látku procvičit nebo vysvětlit. V letošním roce mají tři děti s IVP od PPP doporučenou pedagogickou intervenci jednu hodinu týdně. Tuto intervenci vedu s dětmi já a tím, že do ní dochází pouze tři děti, na které mám čas, je velmi prospěšná. Vidím, co které dítě potřebuje procvičit a podle

toho si připravuji materiály. Vždy ale paní učitelce řeknu, co budu s dětmi dělat.

Asistent může samozřejmě také pracovat se žáky v odpoledních hodinách v mimoškolním prostředí. Tuhle podporu jsem ale žákům zatím neposkytovala. V loňském roce byl jeden z mých svěřenců delší dobu nemocný – ve škole chyběl víc jak šest týdnů. V tomto případě jsme s paní učitelkou uvažovaly, že bych mohla žáka navštěvovat a pomoci mu s učivem doma. Tuto možnost jsme i navrhly tatínkovi, u kterého žák bydlí. S tím ale probíhala výborná spolupráce, plně si uvědomoval „problém“, který tak dlouhou absencí jeho syna vznikl, posílaly jsme mu materiály mailem, případně si je vyzvedával ve škole a konzultoval je s námi, proto nebyla moje osobní návštěva nutná.

- *Práce asistenta s žáky by měla probíhat podle instrukcí pedagoga – ve valné většině případů asistent není kvalifikovaný na to, aby samostatně připravoval výuku (byť by to měla být výuka „jen“ pro jednoho žáka).*

Přípravu výuky si řídí paní učitelka sama, stejně tak výklad nové látky. Pokud chybí, což se v naší třídě stává málokdy – většinou jen z důvodu školení, zastoupím ji, ale novou látku s dětmi neprobírám. Věnujeme se opakování již probrané látky. Já sama si připravuji materiály pro doučování, ale o tom vyučující vždy informuji. Při přípravě se za mnou zastaví a podívá se, co jsem si pro žáky připravila a pokud chce, abych s nimi procvičila jinou látku, dohodneme se na tom. Při práci se žáky mě paní učitelka nekontroluje – práce pro mě vyplývá automaticky podle toho, co zrovna děláme. Když probíráme látku a děti píšou do sešitu běžná cvičení, nebo zápisy, kontroluji je, pomáhám jim. Často jim opakuji instrukce – děti nerozumí zadání, ti nepozorní nevědí, co mají dělat. Když vidím, že se žák hlásí a nepracuje, jdu za ním a zeptám se ho, co potřebuje. Pravidelně také obcházím celou třídu a dívám se, jestli všichni pracují podle zadání – pokud ne, upozorním je na to a úkol s nimi znovu proberu. Při písemkách a diktátech pomáhat nesmím, pouze zkontroluji a ujistím se, že děti pochopily zadání, případně

jim ho přečtu. Když píšeme bleskovku v matematice, automaticky třem žákům opíšu příklady z tabule nebo z učebnice, protože je to zdržuje a dělá jim to problém. Přiznávám, že při psaní písemek, bleskovek a diktátů často „trpím“, protože vidím, že děti dělají chyby a já je na to nesmím upozornit. I s tím se ale musí asistent pedagoga smířit.

Pravidelně také provádím kontrolu domácích úkolů, paní učitelku potom informuji, který žák měl v úkolu hodně chyb a potřeboval by proto látku znovu projít. Většinou si pak žáka vezmu stranou a látku spolu probereme, případně si ho nechám ve třídě po vyučování.

- *Asistent pedagoga by neměl pracovat pouze s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, naopak – ve vybraných aktivitách by měl zastoupit učitele v práci s žáky bez postižení/ bez znevýhodnění. Účelem asistentova působení u žáků bez speciálních vzdělávacích potřeb je, aby učitel získal více prostoru pro vlastní práci s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.*

Asi by to tak mělo být, přiznávám ale, že většinou pracuji se žáky se SVP já. Není to ale tak, že by paní učitelka tyto děti zanedbávala, to v žádném případě. Paní učitelka většinou pracuje s celou třídou a já dopomáhám dětem, které potřebují. Pokud mají děti samostatnou práci, obchází všechny i paní učitelka a pomáhá těm, kteří potřebují, takže i žákům se SVP, kterým se zrovna nevěnuji já.

1.5. KVALIFIKAČNÍ PŘEDPOKLADY ASISTENTA

V dalším bodě mé práce bych se chtěla zabývat kvalifikačními předpoklady asistenta pedagoga, které bývají častým tématem odborníků a pedagogů. Podle stránek <http://www.asistentpedagoga.cz/> rozlišujeme dvě úrovně odbornosti asistentů – pro vyšší a pro nižší úroveň činnosti. Podle těchto úrovní se potom liší i požadované

vzdělání. To znamená, že pro vyšší úroveň činnosti, což je přímá pedagogická činnost ve třídě, kde se vzdělávají žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, případně škola s integrovanými žáky, musí mít asistent pedagoga střední vzdělání s maturitou a odpovídající pedagogické vzdělání – tím je střední škola, vyšší odborná škola nebo vysoká škola zaměřená na pedagogiku, případně kvalifikační kurz asistenta pedagoga. Nižší úroveň činnosti zahrnuje pomocné výchovné práce ve škole nebo školském zařízení – tady může pracovat asistent pedagoga se středním vzděláním, s výučním listem nebo se základním vzděláním – podmínkou je absolvování kvalifikačního kurzu pro asistenty pedagoga.

U mnoha lidí se setkávám s názorem, že vzdělání asistentů v kurzu je hrozně málo. Na jednu stranu s tím souhlasím – například vzdělání asistenta pro nižší úroveň činnosti, kdy může s dětmi pracovat člověk se základním vzděláním a kurzem mně opravdu přijde hrozně málo. Na druhou stranu – asistent pedagoga pracuje pod vedením zkušeného pedagoga, ten ho pravidelně sleduje a hodnotí, takže pro vyšší úroveň činnosti je podle mě vzdělání dostačující. Podle mého názoru musí mít asistent hlavně velkou dávku trpělivosti, protože pracuje s dětmi, kterým nejde všechno hned na výbornou, musí mít k dětem kladný vztah, musí být důsledný, musí umět naslouchat nejenom dětem, ale také jejich rodičům. K těm musí být navíc i chápavý – rodiče si uvědomují, že jejich dítě „má problém“ a snaží se ho řešit. Někdy mají ovšem na asistenty velké nároky a představy o jejich práci. Sama jsem po mém nástupu na školu musela jedné z maminek vysvětlit, že její dítě umí pracovat i samostatně a je to pro něj žádoucí, není proto dobré, abych u něj trávila veškerý čas.

A v neposlední řadě musí být asistent také ochotný učit se – od kolegů pedagogů i od samotných dětí.

Musím říct, že já jsem po nástupu na funkci asistenta pedagoga absolvovala také jeden z kurzů a asi jsem měla štěstí – v tomto kurzu nám přednášeli lidé, kteří pracují s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami, s postiženými dětmi, s dětmi se sociálním znevýhodněním a přednášeli nám hlavně poznatky z praxe, které se jim

při práci s těmito dětmi osvědčily. Z poznatků tohoto kurzu čerpám při práci s dětmi dodnes.

Asistent by měl být také určitě schopný zvládnout učební látku, kterou žáci probírají, protože pokud ji neovládá, nemůže dětem pomoci. Přiznávám, že i já jsem si musela některé věci obnovit – vyjmenovaná slova a násobilku samozřejmě zvládám, letos ale probíráme například dělení dvojciferným dělitelem a to jsem dělala naposled na základní škole. Takže když paní učitelka vysvětluje novou látku, dávám často větší pozor než děti, abych si látku rychle obnovila a mohla být asistentem, který je schopný pomoci. A někdy se dětem přiznám, že nevím, musím se podívat a pořádně si to promyslet. Stalo se mi to právě teď u dělení – jedno z dětí chtělo počítat jiným způsobem, než vysvětlovala paní učitelka. Musela jsem se proto podívat v knížce, jak se tento způsob dělá. Dělala jsem si legraci, že si to napřed musím sama nastudovat, děti se zasmály a nakonec se mnou samy stály nad knížkou a dívaly se, jak se druhý způsob počítání dělá. Myslím si, že pokud něco nevím, není občas špatné to před dětmi přiznat.

Pomocnou ruku v zaškolení, adaptaci, dalším vzdělávání a profesním růstu by měli asistentovi podávat především:

- *vedení školy*
- *učitelé spolupracující s asistentem*
- *pracovník školního poradenského pracoviště (školní speciální pedagog, školní psycholog, výchovný poradce)*
- *pracovník školského poradenského zařízení – pedagogicko-psychologické poradny nebo speciálně pedagogického centra.*

Účast asistenta v dalším vzdělávání pedagogických pracovníků bývá vedením škol často zanedbávána především z důvodu krátkodobých smluv asistentů pedagoga, obecně nedostatku prostředků na DVPP a zastupování chybějících pedagogických pracovníků, navyšujících náklady školy. Další vzdělávání tak chybí všem pedagogickým pracovníkům, v řadě škol se realizuje pouze formou samostudia nebo jsou upřednostňována pouze povinná školení (např. státní maturity). (Horáčková, 2015, s. 19 - 20)

Na škole kde působím, paní ředitelka naopak vyzývá všechny pedagogické pracovníky, aby za ní, kdykoli budou mít zájem o nějakou formu školení, přišli a probrali ho s ní. Sama nás o různých školeních informuje a je ochotná ho zaplatit.

1.6. INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN JAKO ZÁKLAD PRÁCE ASISTENTA PEDAGOGA

Hlavním dokumentem, podle kterého se vzdělávají děti, kterým je doporučen asistent pedagoga a který je zároveň velmi důležitým podpůrným opatřením pro děti se SVP, případně pro děti s mimořádným nadáním je individuální vzdělávací plán (IVP). Jeho vypracování doporučuje školské poradenské zařízení, zároveň si o něj musí zažádat i zákonní zástupci žáka případně zletilý žák sám. Jednou ročně potom dochází školským poradenským zařízením ke kontrole plnění a vyhodnocení IVP. Během roku se může IVP měnit – většinou se jedná o doplnění podpůrných opatření žáka, aby byla jeho výuka efektivní.

IVP obsahuje identifikační údaje žáka, informaci o konkrétních podpůrných opatřeních, které mu škola poskytuje a také jména pedagogických pracovníků, včetně asistenta, kteří se na jeho realizaci podílejí. IVP obsahuje také jméno pracovníka školského poradenského zařízení, se kterým škola při vzdělávání daného žáka se speciálními vzdělávacími potřebami spolupracuje. S uvedeným dokumentem se musí seznámit všichni aktéři vzdělávacího procesu – zákonní zástupci žáka a žáci, učitelé, asistenti, poradenští pracovníci školy, což je potřeba potvrdit podpisem dokumentu. (KENDÍKOVÁ, Jitka, 2017, s. 23–24)

Všem dětem s IVP v naší třídě bylo jeho vytvoření doporučeno pedagogicko-psychologickou poradnou. Vždy jednou za rok nás po-

tom navštíví pracovnice poradny, kde byli žáci vyšetřeni, podívá se na jejich práci, popovídá si s paní učitelkou i se mnou, děti navštíví poradnu s rodičem a na základě toho poradna posoudí, jestli je vzdělávání podle IVP nutné i nadále. Nám prozatím všechna IVP vždycky prodloužila, ne vždy se tak ale děje. Rodiče dále musí podepsat souhlas s vypracováním IVP, paní učitelka ho na základě doporučení z poradny vypracuje a musí se pod něj podepsat všichni, co budou mít na vzdělávání žáka nějaký podíl – tedy včetně asistenta, speciálního pedagoga atd. IVP se potom pošle k podpisu rodičům.

Osobně si ale myslím, že návštěva zástupce poradny ve škole jednou za rok je hrozně málo. Na základě jedné hodinové návštěvy pracovnice poradny ve škole a jedné návštěvy dítěte v poradně přece nemohou posoudit, jak s dítětem ideálně pracovat. Ano, vydají nám doporučení, ale jak je lze v praxi uplatnit ukáže až čas. Stalo se nám také, že poradna doporučila vytvoření IVP pro dívku, která ho podle všech, kteří s ní ve škole pracují, nepotřebuje. Mívá jedničky, dvojky, ohled potřebuje kvůli své drobné sluchové vadě v českém a anglickém jazyce při diktování. Po dohodě s rodiči a poté i poradnou má nakonec vypracovaný „pouze“ plán pedagogické podpory.

1.7. PRAVIDLA ETICKÉHO CHOVÁNÍ ASISTENTA PEDAGOGA VE VZTAHU K ŽÁKŮM

Asistent pedagoga by měl podle Kendíkové dodržovat určitá pravidla etického chování a řídit se jimi ve vztahu k žákům. Mezi jedno z hlavních pravidel patří určitě dodržení svobodného přístupu ke vzdělávání a právo na stejné vzdělávání pro všechny. Měl by také *„chránit důstojnost a lidská práva žáků, vést žáky k vědomí odpovědnosti sama za sebe“*. Asistent, ale ani jiný pracovník školy by rozhodně nikdy neměl žáky nějak zesměšňovat, shazovat jejich vědomosti a dovednosti. Nedopustit, aby byl žák vystaven jakémukoli ponížení a zesměšnění a psychickému tlaku. A děti určitě vést

k tomu, že musí zodpovídat za svá rozhodnutí a nést za ně následky. Případně i za to, že nedonesly domácí úkol, případně se nenaučily na test.

Dále Kendíková uvádí, že by měl asistent pracovat se všemi žáky, podle náplně své práce a nedopouštět se žádné formy diskriminace, nedopouštět se a nepřipouštět jakoukoli formu netolerance a nespravedlnosti a autoritativní pedagogický přístup uplatňovat pouze v nutné míře. Výchovní opatření užívat pouze s velkou obezřetností a taktem.

Mezi jeden z hlavních bodů také určitě patří chránit práva žáků na soukromí – to znamená nevynášet žádné citlivé informace o dětech a nepodávat žádné informace o nich nezúčastněným osobám.

A hlavně:

- *Asistent pedagoga pomáhá svěřeným žákům realizovat jejich lidský potenciál a pomáhá jim stát se plnohodnotným a platným členem společnosti.* (KENDÍKOVÁ, Jitka, 2017, s. 46 – 47)

1.8. ASISTENT PEDAGOGA JAKO SPOLUTVŮRCE KLIMATU TŘÍDY

Na klimatu třídy se asistent podílí určitě velkou měrou – tráví ve třídě stejně času jako pedagog, často i více – na rozdíl od třídního učitele absolvuje veškeré hodiny, které děti mají. Přestávky většinou trávím ve třídě a pozoruji, jak se děti k sobě chovají – zakročím, pokud už jejich chování překročí určitou mez, hlídám, aby si navzájem neublížily a kontroluji, jestli mají nachystané pomůcky na další hodinu. Všímám si ale i změn v jejich chování a pokud se mně zdá chování některého z dětí jiné a mám pocit, že není ve své kůži, informuji o tom třídní učitelku. Během přestávek také navazujeme s dětmi rozhovory na různá témata například co dělaly předchozí odpoledne, na co se těší atd.

V přijetí žáka se speciálními vzdělávacími potřebami kolektivem třídy může sehrávat důležitou roli i asistent pedagoga. Asi-

stent pedagoga v průběhu vzdělávacího procesu vykonává práce a úkoly ve prospěch žáků ve třídě a jeho činnost směřuje k podpoře inkluzivního klimatu třídy. Během výuky i přestávek může být dobrým pozorovatelem stavu třídního klimatu a na jeho základě navrhnout vhodné prostředky, jak klima ve třídě pozitivně ovlivňovat. Často sehrává důležitou roli také v komunikaci především s učiteli, žáky a s rodiči. (BOČKOVÁ, Barbora a Marie VÍTKOVÁ, 2016, s. 175)

S výše napsaným souhlasím, někdy si ale myslím, že je role asistenta nevděčná – všechno by měl nahlásit učiteli, takže v očích dětí může být žalobníček. Já sama si někdy o přestávkách připadám jako nějaký „dráb“, když děti hlídám. Často je musím napomenout, aby se po třídě nehonily, neběhaly a různě nepošťuchovaly – třída je malá, uličky mezi lavicemi úzké a děti nechápou, že pokud na hranu lavice při honičce spadnou, můžou se ošklivě zranit.

1.9. SPOLUPRÁCE ASISTENTA PEDAGOGA S UČITELEM

Týmová spolupráce učitele a asistenta pedagoga je jedním z nejdůležitějších prvků jejich práce, protože pokud si vzájemně „nesednou“, odrazí se to hlavně na dětech a klimatu celé třídy. Jsou jeden tým a tak si musí vyhovovat. Pro některé učitele je těžké přijmout fakt, že budou mít ve třídě dalšího dospělého, mnozí z nich mají pocit určité kontroly, dívání se pod prsty a kritiky. Na tento problém s jednou z vyučujících jsem po mém nástupu do školy také narazila, brzy však pochopila, že jenom dělám svou práci, její výuku nenarušuji, stanovily jsme si hranice a dnes spolu pracujeme rády. Zním také asistentky, které narušují učitelů výuku svými poznámkami, organizováním a hlasitým napomínáním žáků. Myslím si, že je to dáno hlavně tím, že si učitel včas nestanovil s asi-

stentem určitá pravidla a hranice a nedal mu najevo, že se mu toto chování nelíbí.

S „mojí“ paní učitelkou ze třídy jsme si sedly od prvního okamžiku. Na asistenta ve třídě byla zvyklá, na začátku naší spolupráce mně řekla svoji představu o mojí práci, přirozeně jsme si stanovily hranice a ty dodržujeme dodnes. Nenapadlo by mně vstoupit jí do výkladu, narušit jí nějakým způsobem výuku. Dá se říct, že jsme se staly kamarádkami. Asi oběma už nám teď vyhovuje, že víme, co kdy která udělá, často se na sebe jenom podíváme a víme, co od sebe vzájemně čekáme, poznáme, že se něco děje. Nedo- stávám od ní příkazy, vždy mě osloví jménem a poprosí, jestli bych jí např. nakopírovala určité materiály, zkontrolovala sešity nebo si vzala stranou žáka, kterému něco nejde a látku s ním neprošla. Já jsem za tuhle spolupráci ráda a upřímně doufám, že bychom spolu mohly být v týmu dál.

Desatero dobré spolupráce asistenta s učiteli jsem našla v Me- todice asistenta pedagoga, (Horáčková, 2015, s. 26 - 28) (zkráceno)

a) Pozitivní postoj asistenta pedagoga i učitelů k inkluzi a integraci jako přirozené a správné cestě ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Učitel i asistent musí věřit, že vzdělávání žáků se SVP má smysl, že ho děti zvládnou a podporovat je, jak jen to jde. Děti si většinou uvědomují, že v učení nestačí ostatním a je proto důležité ukázat jim, že učivo zvládnou, jenom ne v takové míře jako ostatní. Jeden z mých žáků má třeba ostych se přihlásit, i když ví správnou odpověď, má strach z neúspěchu, stydí se. Často paní učitelce po- sunkem naznačím, aby ho vyvolala a dala mu šanci říct správnou odpověď. Chlapce potom možná až přehnaně pochválíme a je potě- šením pro nás obě vidět, jak se rozzáří, protože to zvládl a věděl.

b) Učitel si uvědomuje potřebu přítomnosti asistenta pedagoga ve výuce a nevnímá ho jako cizorodý a rušivý prvek.

Jsou učitelé, kteří berou přítomnost asistenta jako pomoc a učitelé, kteří ho mají za vetřelce. Mají zřejmě pocit určité kontroly od dalšího dospělého, je to pro ně narušitel. Myslím si, že v tomto případě záleží na chování asistenta – buď učitele přesvědčí, že je jeho přítomnost ve výuce prospěšná, nebo ho utvrdí v názoru, že je asistent ve třídě navíc. Já sama jsem tuto situaci zažila u jedné vyučující, která v naší třídě vyučovala tři hodiny týdně. Paní učitelku jsem ale přesvědčila, že žákům pomáhám a dnes spolu pracujeme rády.

c) Role asistenta je jasně vymezena a komunikována v trojúhelníku vedení školy – učitel – asistent. Přítomnost asistenta není samospásným řešením začlenění žáka a nevyvazuje učitele z jeho běžných povinností, včetně individuálního přístupu k žákům. Zodpovědnost za vzdělávací proces je nadále na učiteli. Asistent pedagoga není osobním asistentem žáka ani učitele, ani jeho sekretářkou.

To určitě ne a záleží na tom, jak si učitel a žák práci rozdělí. Paní učitelka se rozhodně nevyvazuje z odpovědnosti za vzdělávací proces, věnuje se všem žákům. Pokud vidí, že pracuji se žáky s IVP, nemá problém odběhnout si něco zkopírovat a věnovat se ostatním potřebným dětem.

d) Asistent pedagoga a učitelé mají v týdenním rozvrhu vyhrazený čas pro společné přípravy a konzultace.

Nemáme s paní učitelkou vyhrazený čas na přípravu a konzultace jeden den v týdnu, domlouváme se a připravujeme podle potřeby a situace. Paní učitelka si dělá svoje přípravy na každý den a zároveň se domlouváme, nejčastěji po vyučování, jestli půjdeme např. do počítačové učebny, bude potřeba probrat s některým ze žáků něco individuálně atd. Pro nás nelze dělat přípravu na týden dopředu, nikdy nevíme, co bude potřeba s kterým dítětem dělat, jestli ne-onemocní apod.

e) Asistent pedagoga by se měl zúčastňovat organizačních porad a pedagogických rad právě proto, aby bylo jeho působení v souladu s koncepcí školy jako celku. Seznámení s dalšími členy pedagogického sboru je žádoucí mimo jiné i z důvodu střídání předmětů a vyučujících v době školní docházky žáka.

Pedagogických rad a pracovních porad se s ostatními asistentkami účastníme až poslední dva roky. Paní ředitelka nám řekla, že by bylo dobré, abychom měly přehled o třídách a žácích a já s ní souhlasím. Musím říct, že když jsme na poradu přišly poprvé, učitelé se na nás dívali velmi překvapeně a dokonce se jedna z „kolegyň“ před námi zeptala ostatních: „Co tady dělají asistentky, ty sem přece chodit nemají.“ Bylo jí vysvětleno, že mají, protože jsou součástí pedagogického sboru a měly by být informovány o tom, co se na škole děje. Myslím, že v současné době už jsou učitelé rádi, že na poradách jsme, protože si některé z pracovních úkolů rozebereme rovnou tam mezi sebou a nabídneme pomoc, když vidíme, že bude potřeba. A já mám přehled i o ostatních dětech školy.

f) Zásadní roli hrají pochopitelně i osobnostní dispozice asistenta pedagoga a učitele, jejich komunikační dovednosti a především dobrá vůle – profesionální a partnerský vztah obou pedagogických pracovníků nemůže vzniknout bez dobře míněného úsilí asistenta i učitele.

Jak jsem již psala, s paní učitelkou, u které působím máme velmi dobrý vztah. Beru v potaz, že je profesně výš než já, nebojím se jí říct o radu, na všem se domluvíme. S ostatními vyučujícími z naší třídy problém také nemám. Přiznám se ale, že je na škole kolegyně, se kterou si bohužel spolupráci představit nedovedu a doufám, že nedojde k tomu, abych musela nastoupit do její třídy.

g) Často je potřeba v prvních okamžicích potlačit pocit učitele, že další dospělá osoba ve třídě je jakýmsi kontrolním prvkem, a nikoliv prostředkem pomoci a partnerem (řada učitelů trpí přecitlivělostí na přítomnost další dospělé osoby ve svých vyučovacích hodinách, vidí v tom jakousi nepříjemnou hospitaci – v takovém

případě je nutné zvážit, zda učitel bude schopen partnerské spolupráce s asistentem).

Myslím, že si každý učitel, když k němu poprvé nastoupí asistent musí zvyknout, že má ve třídě další dospělou osobu právě z výše uvedených důvodů. A je jenom na něm, jestli si zvykne a začne brát asistenta jako pomoc, nebo jako vetřelce.

h) Pro vztah mezi asistentem pedagoga a učitelem je přínosné, pokud se učitel vzdělává v oblasti speciálních potřeb žáka, ať již v organizovaných formách dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, hromadných školeních, individuálně, nebo ve svém samostudiu. Sám může také doporučovat asistentovi možnosti dalšího vzdělávání.

Na naší škole jsou učitelé i asistenti podporováni v dalším vzdělávání a je jenom na nich, jak této možnosti využijí. Myslím si, že vyučující by na některá školení šli rádi, uvědomují si ale, že by je musel někdo nahradit ve výuce a proto této možnosti nevyužívají tak často, jak by si jistě přáli. Hodně pedagogů spíše využije individuální konzultace se školním psychologem a speciálním pedagogem, kdy mají možnost rozebrat přímo konkrétního žáka, než hromadné školení. Pravidelně se vzdělávají metodik prevence a výchovný poradce.

i) Učitel by měl najít správnou míru „zviditelnění“ asistenta pedagoga a jeho zapojení do výuky, které se může lišit s ohledem na speciální potřeby žáka i na osobnostní profil žáka (introvert, extrovert, plachý žák, žák se sklonem k agresivnímu chování, pohybové omezení, nutnost předčítání či dovysvětlování v hodině apod.), a také zvážit míru jeho zapojení do práce s ostatními žáky ve třídě.

Děti vědí, proč ve třídě jsem. Paní učitelka navíc nemá problém jim říct, jak je ráda, že mě ve třídě mají a vysvětlí jim důvody. Ve třídě také trávím většinu výuky, takže děti vidí, co dělám. Jsou u nás ale třídy, kdy musí asistentky odcházet s dětmi mimo

třídu právě např. kvůli nezvladatelnému chování žáka, nebo potřeby dovysvětlování.

j) Asistent pedagoga by měl být seznámen se zásadami a systémem klasifikace každého učitele a podílet se na formativním hodnocení žáka. Třídnímu učiteli může pomáhat ve sledování prospívání žáka v ostatních předmětech a dnech, kdy se třídní učitel se žákem např. nevidí vůbec. Asistent může pomoci žákovi orientovat se v rozdílných klasifikačních systémech a pravidlech jednotlivých učitelů, což bývá často náročné i pro intaktní žáky.

S paní učitelkou konzultujeme známky na vysvědčení a potom čtvrtletní a tříčtvrtletní. Pravidelně ji také informuji o tom, jak se daří dětem v předmětech, ze kterých je neučí. Jestli se na výuku připravují, nosí pomůcky a jak se v předmětu chovají. U žáků se SVP potom také řešíme, jestli by nemohly mít nějakou úlevu v předmětech na základě jejich IVP. Teď zrovna se jedná např. o informatiku, kterou mají v páté třídě povinnou, ale úkoly jsou na ně mnohdy složité a nezvládají je.

1.10. ÚČAST ASISTENTA PEDAGOGA NA KLASIFIKACI ŽÁKŮ

Asistent samozřejmě není oprávněný žáka klasifikovat, tráví ale ve třídě stejně času jako učitel a vidí pracovní činnost nejenom dětí, které má na starosti, ale i těch ostatních. Může proto při klasifikaci říci učiteli svůj názor. My samy to takto s paní učitelkou ve třídě děláme – návrh známky je na ní, spolu si ale v klidu sedneme a jednotlivé známky ve všech předmětech probereme. Nejvíce samozřejmě debatujeme nad nerozhodnými známkami, řeknu paní učitelce svůj názor, ale konečné rozhodnutí je na ní. Stejná spolupráce funguje i v angličtině, kterou u nás učí pan učitel pouze tři hodiny v týdnu a právě proto je pro něj můj názor důležitý. Upozorním ho třeba, že tento žák v hodinách pracuje, je aktivní, nosí vypracované domácí úkoly, jenom se mu něco nepovedlo a přikloni-

la bych se k lepší známce, naopak u dalšího žáka bych se přiklonila k té horší, protože v hodinách nepracuje, vyrušuje ostatní a nenosí domácí úkoly.

Co považuji za velmi důležité je to, že asistent nesmí žákům radit při písemných pracech, diktátech, bleskovkách – prostě při všech známkových činnostech. Přiznávám, že tento bod je pro mě často velmi těžký. Vidím, že dítě napsalo chybu, ale nemůžu mu nic říct. Snažím se alespoň upozornit, ať si vše ještě jednou pořádně zkontroluje, ale děti jsou většinou přesvědčené, že mají cvičení správně a neopraví nic. Víím ale, že jsou asistentky, které dětem nadiktují výsledky nebo správné řešení a to je špatně. Taková asistentka si musí uvědomit, že tím dítěti spíš škodí. Ano, v tuto chvíli možná dostane lepší známku, ale ona s ním nebude pořád a dítě navyklé na to, že mu někdo pomůže s řešením se to bude těžko odnaučovat. Nehledě na to, že rodiče uvidí, že dítě dobře prospívá a nedonutí je to k práci doma tak, jak by bylo potřeba.

1.11. ASISTENT PEDAGOGA JAKO ČLEN PEDAGOGICKÉHO SBORU

Asi každý asistent se občas od učitelů dočká ne přímo opovržení, ale určitých náznaků, že si nejsou profesně rovni. To je určitě pravda, asistenti mají nižší vzdělání než učitelé, nemají tak velké pravomoci a často ani zkušenosti, jako učitelé, na druhou stranu, jsou učitelům v práci s dětmi velmi nápomocni. Já mám štěstí, že pracuji s paní učitelkou, která moji práci oceňuje a děsí se, že jí onemocní a zůstane na třídu sama. Je to třída, kde je 24 žáků, z toho 4 s IVP a několik plánů pedagogické podpory. Sama říká, že když už se stane, a já nejsem ve škole, některé záležitosti jako je třeba opravování domácích úkolů prostě vypustí, protože se musí více věnovat dětem.

Asistent pedagoga je brán jako plnohodnotný člen pedagogického sboru. Má své zázemí ve sborovně, kanceláři či třídě

samotné, stejně jako učitel. Není zneužíván pro „podřadné“ činnosti. Je zahrnut do života školy stejně jako ostatní zaměstnanci školy, chodí na porady, tvoří s učiteli tým. Pokud škola pořádá nějakou akci, je stejně jako ostatní součástí realizačního týmu. (TANNENBERGEROVÁ, Monika, 2016, s. 57)

Když jsem nastoupila do svého nynějšího zaměstnání, asistenti pedagoga se pedagogických ani jiných porad na škole neúčastnili. O všem, co se na nich probíralo je měl informovat jejich třídní učitel. Dalším rokem se situace změnila – paní ředitelka nás poprosila, abychom se porad účastnily, protože bychom měly vědět vše potřebné o žácích a o situacích, které se ve škole dějí. Já s tím souhlasím – musím říct, že mám o dětech daleko větší přehled a to mně vyhovuje.

Stává se, že asistent supluje za učitele v jeho nepřítomnosti a nemusí tak tuto práci dělat jiní učitelé, což je pro ně určitě velkým ušetřením času. Je to tak i s návštěvou různých soutěží a turnajů mimo školu – většinou jedou s dětmi asistenti. Často nás také poprosí učitelé, kteří nemají ve třídě asistenta, jestli by jsme s nimi a dětmi nejely na výlet, do divadla nebo na školu v přírodě. S kolegyněmi asistentkami asi určitou zdrženlivost od učitelů cítíme, o to víc ale držíme při sobě.

1.12. KOMUNIKACE ASISTENTA PEDAGOGA S RODIČI

Spolupráce školy s rodinou žáka se speciálními vzdělávacími potřebami patří podle Teplé k základním atributům úspěšného vzdělávání. Nejlepšího prostředníka této spolupráce podle ní představuje právě asistent pedagoga, který je s žákem v neustálém každodenním kontaktu a tudíž dobře zná jeho aktuální potřeby. Běžná praxe ukazuje, že asistent pedagoga je v častějším kontaktu se zákonnými zástupci než učitel. Požadavky na jeho komunikační schopnosti jsou proto vysoké. Informace ze školy/školského zařízení by měli zákonní zástupci dostávat pravidelně.

Jejich forma závisí na dohodě a může být různá:

- ústní při předávání dítěte před nebo po vyučování
- písemná – v žákovské knížce, samostatném komunikačním notýsku, formou e-mailů
- telefonická – prostřednictvím pevné linky či mobilního telefonu
- elektronická – s využitím webových stránek školy nebo elektronickou poštou
- při společných setkáváních asistenta pedagoga, zákonných zástupců a žáka, případně dalších kolegů a odborníků.

Sdělení zákonným zástupcům se týká především prospěchu a chování žáka, rozsahu domácí přípravy, akcí školy, vhodného oblečení při účasti, potřebných pomůcek k vyučování apod. Informace zákonným zástupcům by měly být pozitivní, s pochvalou i za malé pokroky ve vzdělávání, u zpráv o problémech by mělo být navrženo optimální a pro zákonné zástupce přijatelné řešení. Nutné je též rozlišit zprávy podstatné a nepodstatné, kterými není třeba zákonné zástupce zatěžovat.

I přes každodenní komunikaci si však asistent pedagoga musí zachovat profesionální odstup, stanovit hranici diskusí, nepřipustit familiárnost vztahů, tykání se se zákonnými zástupci, zveřejňování interních informací ze školy/školského zařízení, kritizovat učitele apod. Kontakt asistenta pedagoga se zákonnými zástupci musí probíhat v rámci jednoznačných společenských pravidel. (TEPLÁ, Marta, 2016, s. 70 - 71)

Souhlasím s tím, že komunikace asistenta s rodiči je pro obě strany velmi důležitá. V mém případě používám ke sdělení nejčastěji deníček, v menší míře potom telefon – rodičům volám většinou pouze v případě, že je dítěti ve škole špatně, případně si ho potřebuji po vyučování nechat ve škole například na doučování. Do deníčků zapisuji samozřejmě úkoly, i když ty už si ve větší míře zapisují děti samy. Pokud se jedná o úkol, který potřebuje větší vysvětlení, napíši ho rodičům já – v poslední době se jednalo například o vytvoření prezentace do vlastivědy nebo celoroční úkol ve

čtení. Pravidelně také informuji rodiče o všech testech a písemkách, kde jim vypíšu látku, kterou mají s dětmi procvičovat. Podle důležitosti používám na psaní různé barvy – běžné úkoly píše klasicky modrou nebo černou tužkou, potřeby například do výtvarné a pracovní výchovy zelenou, dlouhodobější úkoly, potřebu procvičování některé látky a důležitá sdělení červeným nebo fialovým fixem. Pod takové sdělení se vždycky podepíšu a podpis vyžadují i od rodičů, abych se ujistila, že ho četli. Beru jako samozřejmost, že pokud si jeden z mých svěřenců vezme ve škole prášek na bolení hlavy, protože trpí na migrény, napíšu rodičům přesný čas, kdy si ho vzal, aby věděli, kdy si může doma vzít další lék. Stejně tak je informuji o tom, že dětem nebylo úplně dobře, nebo se jim stalo něco, co je ve škole „rozhodilo“. Každý den se také dívám do deníčku já, jestli nám nepotřebují něco sdělit rodiče.

S rodiči dětí, kterým asistuji, jsem se seznámila až po mém nástupu do školy, takže si od sebe udržujeme určitý odstup. S rodiči některých dětí z naší třídy se ale známe z dřívějších, tykáme si a tam je podle mě důležité nepodávat jim mimo školu žádné informace, i když je ode mě vyžadují. Vždycky se omluvím a řeknu jim, ať se informují přímo u třídní učitelky.

PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části bych chtěla popsat náplň asistenta pedagoga na běžné základní škole ve třídě, kde je 24 žáků, z toho 4 vzdělávání podle IVP.

2. NÁPLŇ PRÁCE ASISTENTA PEDAGOGA

Na pozici asistentky pedagoga jsem nastoupila v září roku 2015, o tuto práci jsem se ale zajímala mnohem dříve. V té době jsem zrovna ukončila mateřskou dovolenou a naskytla se mi příležitost nastoupit na místo kousek od mého bydliště. Původně jsem nastoupila na poloviční úvazek 20 hodin týdně, což je nejčastější úvazek asistenta a na škole jsme byly čtyři asistentky. V době nástupu jsem již měla zajištěný kurz asistenta.

Přišla jsem k žákům do třetí třídy, kde byli dva chlapci s IVP – jeden veselý, srdečný a výřečný – nazývejme ho třeba Adam, druhý zamklý a bojácný – říkejme mu Jakub. První dny jsme se se třídou seznamovali, brzy jsme s paní učitelkou, která byla ve třídě také nová, poznaly, že Adam se o sebe zvládne postarat, potřebuje jenom zklidňovat při práci, navádět a kontrolovat, zda pochopil správně zadání, ale Jakub není při práci samostatný téměř vůbec. Navíc jsme viděly, že ve třídě je dalších cca 8 dětí, které sice nepotřebují IVP, ale nezvládnou pracovat bez určitých úlev a dopomoci (většina těchto dětí má dnes vytvořený plán pedagogické podpory).

S Adamem bylo seznámení jednoduché, je velmi srdečný a svoji náklonnost nám dával od začátku najevo. Jakub nedával najevo nic. Seděl v lavici, mlčel, nachystal si sice věci na vyučování, ale když v hodině řekla paní učitelka dětem, aby si vzaly školní sešit, sám od sebe to neudělal. Stejně to bylo, když si měl do deníčku zapsat domácí úkoly – sám to nikdy neudělal, čekal, až to udělám já.

Také domácí zázemí chlapců bylo úplně jiné a jejich chování to hodně ovlivňovalo. Adam byl z milující a fungující rodiny, dodnes o všech členech hezky mluví, úkoly nosí vzorně vypracované a zkontrolované. Jakub nenosil úkoly téměř vůbec, i když je zapsané měl. Rodiče spolu nežijí a on trávil většinu času u maminky, která na něj nedohlížela. Přiznávám, že jsem ji nechápala a nechápu dodnes – je to dítě s IVP, potřebuje podporu, doma ji ovšem nedostal. Navíc do školy chodil viditelně unavený, v posledních hodinách už málem usínal. Velkým problémem při vyučování bylo, že se mu nechtělo něco dělat, když nevěděl, nebo měl pocit, že ho nutíme pracovat, často se „zaseknul“ a byl schopný celou hodinu sedět a nenapsat ani čárku. Byla jsem z toho nešťastná a dávala si za vinu, že ho nedokážu k práci nijak donutit. Z dětí ze třídy se občas bavil s jedním chlapcem, o ostatní děti se nezajímal.

Co mě hodně překvapilo, byla reakce dětí na oba chlapce s IVP ohledně známkování. Snad nikdy jsem od nich neslyšela námitku, že některé dítě s IVP má např. zkrácený diktát nebo písemku a přesto má třeba lepší známku, než jiní žáci. Naopak, vědí, jaké dělá učení Jakubovi problémy a jsou schopné mu spontánně zatleskat např. za jedničku z diktátu nebo bleskovky.

2.1. JAKUB a jeho veliká proměna

Vraťme se ale k Jakubovi – pro nás velká změna nastala na konci října, kdy jsme probírali vyjmenovaná slova a děti se je měly přes víkend naučit nazpaměť. Svěřil se mi, že jede zrovna na tento víkend k tatínkovi. Poradila jsem mu, ať si s tatínkem vyjmenovaná slova několikrát za víkend projdou – aby u nich neseseděli hodinu, ale deset minut a tohle ať udělají za víkend několikrát. Po víkendu přišel a vyjmenovaná slova mně odříkal. Opravdu se stalo od začátku roku poprvé, že něco uměl. Upozornila jsem paní učitelku, že Jakub umí vyjmenovaná slova a paní učitelka ho vyzkoušela. I když bylo vidět, že si není úplně jistý, podpořila ho jedničkou. Jakub byl šťastný. Brzy jsme s paní učitelkou přišly na to, že když se vrátí po víkendu od tatínka, má napsané všechny úkoly a umí to, co umět měl, má v pořádku

pomůcky. Přiznávám, že jsme ho před těmito víkendy víc úkolovaly a to, co jsme potřebovaly, aby se doučil doma, jsme mu zadávaly právě na tyto víkendy. Měl tím aspoň občas možnost zažít úspěch a i práce s ním, se více dařila. Chlapce jsme se snažily všemožně podpořit, brala jsem si ho více ke svému stolku do zadní části třídy a probírala s ním vše potřebné. Začala se lepšit i komunikace mezi námi – byl schopný přijít a zeptat se, pokud něco potřeboval. Dokonce nosil domácí úkoly, bylo sice vidět, že je vypracovával sám, nikdo mu je nekontroloval, ale snažil se. Byl vždycky velmi dotčený, když našel v domácím úkolu opravenou chybu. I dnes je schopný se hádat, protože je přesvědčený, že napsal vše správně. Dodnes si myslíme, že domácí úkoly začal dělat kvůli nám, byl vděčný za pozornost, kterou jsme mu věnovaly. Velkým „štěstím“ pro něj potom bylo, když si ho asi v dubnu začal brát tatínek i na část týdne – to mu velmi prospělo, už se neučil nárazově celý víkend, ale postupně. Dnes – v páté třídě - je situace taková, že u tatínka bydlí přes týden a k mamince jezdí jenom na víkendy. Do školy chodí připravený, nosí pomůcky, je odpočatý a je z něj úplně jiný kluk, než na začátku třetí třídy. Velkou odměnou pro mě je, že si za mnou přijde o přestávce popovídat, nebojí se zeptat, sám si zapíše úkol a začne pracovat, i když u něj zrovna nese-dím, už se nám vůbec nestává, že by se „zaseknul“ a nepracoval. Je to veselý usměvavý kluk, který má ve třídě kamarády a když se třídou někam jdeme, nedrží se mě za ruku, ale jde mezi prvními s ostatními dětmi. Dokonce se mnou v hodinách žertuje – schválně řekne v matematice špatný výsledek, nebo v českém jazyce špatné i/y a má radost, když se „zlobím“.

Má samozřejmě své dny, kdy je unavený, často si teď uvědomuje, že nestíhá a nezvládá to, co ostatní děti, v očích se mu objeví slzy – mám na to kouzelnou větu, která zatím vždycky zabrala – nevím, jestli je to správné, ale říkám mu, ať začne honem pracovat, nebo mu „utrhnu obě uši“ - je to věta, která ho spolehlivě rozesměje, utřeme slzy, pohladím ho po tváři, řeknu, že se nic neděje a zvládneme to a pracujeme dál. Přiznávám se, že u tohoto chlapce hodně řeším, co s ním bude dál – naše škola je jenom do páté třídy, takže za pár měsíců odejde jinam a nejsem si jistá, jak to zvládne.

2.2. ADAM - srdečný pomocník a lichotník

Adam je jiný – jak už jsem psala, je to srdečný a veselý kluk, znají ho všichni zaměstnanci školy, protože je i během dne vždycky srdečně nahlas pozdraví, nabídne pomoc a dá se do řeči. Je to také velký lichotník – všem ženám na škole je schopný říct, jak jim to sluší. Úžasné je, že on to tak opravdu myslí, není to od něj nějaké „podlézání“. Má skvělé rodinné zázemí a on sám by se pro svoji rodinu jak se říká rozkrájel. O všech členech rád mluví, s úkoly mu pomáhají „táta, máma a ségra“. S prací ve škole je to u něj podle momentální nálady – někdy pracuje bez problémů, a když zrovna sedím u Jakuba, ukazuje mně zdvižený palec, že už má všechno hotové. Je velmi chytrý na matematiku, málokdy má v příkladech chyby. Problémem jsou u něj slovní úlohy, které nechápe, ale to není ve třídě sám. V českém jazyce je to horší – Adam není hloupý, ale často se mu nechce. Takže do cvičení doplňuje i/y bez jakéhokoli odůvodnění, jak ho napadne. V češtině ho proto musím víc kontrolovat. Vždycky se ho zeptám, proč jsi sem napsal měkké i a on to začne okamžitě gumovat a napíše tvrdé. Tak znovu opakuji, chci vědět, proč jsi to takhle napsal. Pár výrazů si odůvodníme a nechám ho potom samotného, aby si odůvodnil celé cvičení.

Kamenem úrazu jsou u něj výchovy – výtvarná, pracovní a tělesná. Tyhle předměty vyloženě nesnáší. Jakýkoli pohyb je pro něj utrpením, takže celý tělocvik „tiše nadává“, říká, že to neumí a ve vybíjené se nechává schválně vybit. Ve výtvarné a pracovní výchově obrázky schválně kazí. Občas mu vyhrožujeme, že s námi zůstane po vyučování a obrázek namaluje znovu, ale ani to na něj neplatí. Začne nám říkat, že je mu to jedno.

Pokud mu něco nejde v jakémkoli předmětu, začne jakoby „kňudlat“ a dívat se po mně, jestli to slyším a vidím, že nic nedělá. Snažím se vždycky aspoň chvíli vydržet, než k němu jdu. Podívám se, jestli se alespoň snažil něco udělat. Pokud ano, zklidním ho a snažíme se spolu úkol vyřešit. Pokud ale vidím, že ani nezačal pracovat, případně začal škrtat do sešitu či na papír, vím, že se mu pracovat nechce, a když na něj budu mluvit s klidem, neudělá nic. V tom případě

mu velmi důrazně řeknu, aby začal okamžitě pracovat, vysvětlím mu znovu zadání a stojím u něj, dokud nezačne. Často pokračuje v kňudlání, i tak ale trvám dál důsledně na svém. Stává se nám, že v pracovní a výtvarné výchově s ním nezmůžeme nic a jediným způsobem, jak ho donutit něco dělat je nevnímat si ho. Je zvyklý, že pokud má namalovat nějaký obrázek do jiného předmětu např. přírodovědy nebo vlastivědy, namaluje mu ho sestra. Stejně je to se slohem – pomůže mu s ním celá rodina a on není schopný sám vytvořit nic. V hodinách proto tyto úkoly schválně bojkotuje a spoléhá na to, že je bude moci dokončit doma. Na tyhle případy jsme domluveni s rodiči, že si Adama necháme ve škole po vyučování. Je potom schopný úkol dokončit během chvilky.

2.3. PAVEL – tichý samotář

Třetí IVP nám přibylo ve čtvrté třídě – u chlapce, který tam byl ale od začátku, říkejme mu třeba Pavel. Je to chlapec, který velmi špatně mluví, kdo na něj není zvyklý, ten mu nerozumí, má špatné sluchové vnímání. Měl by doma pravidelně cvičit výslovnost, sám ale říká, že ji s ním rodiče netrénují. Dvakrát týdně navštěvuje logopedii u nás ve škole a spolu trénujeme každý den buď ráno před vyučováním, nebo během dne. Pravidelně se chodím dívat do jeho hodiny logopedie, abych věděla, jak s ním mám cvičit. Netrénujeme jenom výslovnost, hrajeme spolu i zvukové pexeso a často si jenom povídáme – nemá vlastně vůbec žádné kamarády, po škole chodí buď domů, nebo k babičce, ze třídy se baví jenom s jednou dívkou, která sedí před ním. Ve třídě má problém říct si o cokoli i mně nebo paní učitelce, stydí se zřejmě za své mluvení, i když děti se mu nesmějí a berou ho takového, jaký je.

Když něco potřebuje, začne na mě mávat, vezme do ruky sešit, nebo deníček a ukazovat do nich, abych pochopila, že po mně něco chce. Často ho pobízím, aby se vyjádřil, přišel za mnou a řekl, co potřebuje. Ví totiž, že se dokáže vyjádřit, když spolu trénujeme logopedii, je schopný souvislého povídání svých zážitků. S učením je to u něj jako na houpačce – matematiku většinou zvládá sám, v češtině je

to horší – diktáty a doplňování mu dělají velký problém, který způsobuje právě jeho špatná výslovnost. Píše věci tak, jak si je říká – místo s, c, z potom píše š, č, ž apod. Snažíme se ho mezi děti začlenit, přijde nám ale, že o to sám nestojí, žije si jakoby ve svém světě. Jedna věc se mně na něm strašně líbí – nikdy, opravdu nikdy neřekl o svých rodičích máma, mamka, táta – vždycky jsou to maminka, tatínek, o svých bratrech mluví jako o bratříčcích.

2.4. Životem zkoušená JANA

Čtvrtým dítětem s IVP je dívka, říkejme jí třeba Jana. IVP sice dostala až v letošním školním roce, individuálně jsme s ní však všichni pracovali od začátku. Je to dívka s velmi špatným sociálním záze-
mím, ji i sourozence opustila matka, otec s nimi sice žije, ale nestará se. O děti pečuje babička, která dělá co může, má ale zdravotní problémy a na čtyři – navíc velmi náročné děti – nestačí. Na začátku třetí třídy ještě žili rodiče Jany spolu a to měla často záchvaty vzteku, bylo vidět, že v rodině není vše v pořádku. Po přestěhování k babičce se situace začala uklidňovat, pokud ale stráví víkend u matky, přijede vždycky znovu rozhozená. To je potom schopná začít na nás křičet, házet věcmi.

Do práce se musí neustále nutit – nechá se vším hrozně vyrušit a do učení se jí vůbec nechce. Často se otáčí po spolužácích, hraje si s prsty a kreslí si do sešitu místo psaní. Je velmi slabá v matematice, i v páté třídě si počítá na prstech. Před každou hodinou ji musím několikrát napomínat, aby si nachystala pomůcky, jinak je schopná je hledat až v okamžiku, kdy je potřebuje v hodině. Na jednu stranu je nám líto babičky, která se teď učí ještě se dvěma Janinými sourozenci, na druhou stranu by rodina ráda přesunula více povinností na nás – požadovali např. častější doučování a to už není v našich silách. Bohužel s Janou se musí doma pracovat každý den a rozhodně se tak neděje. Je vidět, že úkoly vypracovává sama, několikrát do týdne se stane, že je nedonese vůbec, i když je má zapsané v deníčku. Není na ni doma prostě čas, ale ona sama domácí přípravu nezvládá. V současné době jí dokonce hrozí propadnutí. Víím, že my její prospěch na škole

zvládneme alespoň na čtyřku, po přechodu na druhý stupeň to ale určitě nebude mít jednoduché, tam už ji asi opakování některého ročníku čeká.

S Janou, Adamem a Jakubem mám jednou týdně pedagogickou intervenci, kde se věnujeme právě probíranému učivu nebo opakování látky, která jim dělá problémy. Janě většinou chystám příklady z matematiky, Adamovi český jazyk a u Jakuba to střídám, ten potřebuje procvičit český jazyk i matematiku. Na dětech už je ke konci doučování vidět, jak jsou unavené a nesoustředěné – přece jenom probíhá šestou hodinu, posledních 5 až 8 minut proto většinou věnujeme povídání. Beru to tak, že je podporuji v souvislém vyjadřování a to k intervenci patří.

2.5. BĚŽNÝ TÝDEN ASISTENTKY

V dalším bodě mé práce jsem se rozhodla popsat běžný týden asistentky pedagoga tak, jak ho prožívám já. Náplň práce je podobná, každý týden je ale jiný. Někdy se stane, že jeden nebo dva žáci s IVP chybí, není to ale tak, že bych měla méně práce. Věnuji se o to intenzivněji zbývajícím žákům s IVP i bez něj a vím, že dny po návratu dětí zpět do školy budou o to náročnější, protože si budou muset znovu zvyknout na režim vyučování a i když doma dodělávali probíranou látku, budeme spolu muset všechno probrat znovu.

2.5.1. Pondělí – začátek nového týdne

První hodinou nového týdne je v naší třídě tělesná výchova. Většina dětí se na ni těší. Kdo ji nemá rád, ale mlčky ji trpí, je Pavel. Kdo ji nemá rád a rozhodně ji mlčky netrpí, je Adam. Od začátku hodiny dává najevo, jak je pro něj nepříjemná. Většinou každá hodina začíná zahřátím, což znamená oběhnutí pár koleček v tělocvičně.

Adam sice vyběhne, jeho rychlost se rovná spíš rychlejší chůzi a neustále si u toho pro sebe něco našťvaně povídá. Chápu ho, já osobně jsem tělocvik ve škole taky neměla v oblibě, ale jeho povzbuzuji do běhu. Následuje rozcvička, společné vydýchání ještě toleruje, protáhnutí hlavy, rukou už ne, stojím proto u něj a s cviky mu pomáhám. Tento týden jsme měli trénovat šplh, jen co to paní učitelka vysloví je mně jasné, jaký nabere hodina obrat. V tělocvičně jsou dvě tyče, s paní učitelkou stojíme každá u jedné a pomáháme dětem. Adam i Pavel čekají a na řadu k tyčím přijdou jako jedni z posledních. Pavel se snaží na tyč alespoň vyskočit a chytit se, Adam se chytne a řekne, že to nejde, že to neumí. Snažím se ho donutit, aby zkusil alespoň vyskočit a chytit se, ale marně. Nakonec řekne svou oblíbenou větu: „Ať dostanu klidně pětku, mně to nevadí, máma ví, že mně tělocvik nejde.“ Do konce hodiny zbývá ještě cca 20 minut, rozdělíme proto děti na dvě skupiny a hrají vybíjenou. Adam se na základě předchozí situace se šplhem nechává schválně vybit a do hry se nijak nezapojuje.

Druhou hodinou je matematika. Děti jsou vždycky po tělocviku unavené, necháme je proto chvílku odpočinout, napít. Dnes začínáme probírat novou látku a to je sčítání desetinných čísel. Adam se na to těší, matematika ho baví, je si v ní jistý. Paní učitelka vysvětluje látku na tabuli, sleduji třídu, aby dávali všichni pozor a nevyrušovali. Dva chlapci v zadní lavici se baví, snažím se je proto upoutat pohledem, což zabírá – všimnou si mně a přestanou. Kdyby se neuklidnili, jsem domluvená s paní učitelkou, že je nebudu okřikovat nahlas, ale přijdu k nim a zklidním je. Po vysvětlení látky mají děti zkusit pracovat samostatně. Sedám si tak, abych se mohla věnovat Janě i Jakubovi a děti začínají počítat. S pamětným sčítáním mají problém, vysvětluji jim ho proto pořád znovu a snažím se je navést tak, aby se jim příklady dobře počítaly. Písemné sčítání už jim jde líp, tam pracují samostatně, jenom čekají na můj souhlas, že počítali správně.

Následuje velká přestávka – s paní učitelkou se střídáme a snažíme se, aby alespoň jedna z nás byla neustále ve třídě.

Třetí hodinou je český jazyk – děláme už nějaký čas přídavná jména, děti si mají samostatně vypracovat tabulku s přivlastňovacími

vzory – Jakub si ji vypracoval už doma, Adam s Janou a Pavlem si ji dopisují. Obcházím je a vidím, že potřebují pomoc. Aby si tabulku vypracovali správně, najdu každému z nich skloňování v pomocných tabulkách a materiálech, které mají v lavici. V tabulce se jim špatně hledá, má malá písmena, odbíhám ji proto zkopírovat a zvětšit a rozdám jim ji. Hlavně Adam si pochvaluje, že teď se mu pracuje mnohem líp. Následuje společná kontrola, zda si tabulku všichni vypracovali správně. Během kontroly mě paní učitelka poprosí, jestli bych nezašla dětem zkopírovat pracovní listy, aby jim z nich mohla zadat procvičování. Odbíhám znovu ke kopírce. Po mém návratu je kontrola zrovna u konce, rozdáme pracovní listy, rozdělíme se a každá jdeme z jedné strany zkontrolovat, zda si všichni opravu tabulky provedli správně. Brzy zjišťujeme, že ne, musíme tabulku každému zkontrolovat důkladně samy, což nám zabere zbytek hodiny. Děti mezitím pracují s pracovním listem.

Čtvrtou hodinou je vlastivěda. Děti právě probírají kraje české republiky, každou hodinu ale začínáme orientací na mapě, kterou paní učitelka zkusí u tabule. Sedím u Jakuba a ukazuji mu v mapě všechna místa, která paní učitelka říká. Potom si rozdáme pracovní list se slepou mapou a děti mají podle čísel vyhledávat v mapě různá místa. Obcházíme s paní učitelkou postupně celou třídu a pomáháme všem dětem, které potřebují. Vysvětlujeme, jak místa najít, ukazujeme, jakými značkami se mají řídit. Na Adamovi je vidět, že i když už jsem mu psala několikrát do deníčku potřebu tréninku orientace na mapě, doma to nedělá. Píšu mu to proto znovu, protože teď budeme s mapou pracovat až do konce roku.

Pátou hodinou je sloh. Děti si měly doma připravit koncept, který budou dneska přepisovat. Adam koncept nepřinesl, udělal už rovnou celý sloh do sešitu. Je nám jasné, a on se dokonce přiznává, že mu se slohem pomohl tatínek. Dostává proto nové zadání a musí vymyslet sloh vlastní. Je naštvaný, začíná dávat najevo, že mu to nejde. I když jsem za ním několikrát byla a snažila se mu pomoci, stejně na konci hodiny odevzdává prázdný papír a myslí si, že bude moci práci dokončit doma. Paní učitelka mu však řekne, že přijde po vyučování a sloh dopíše. Tak se i stane, během půl hodiny má potom hotový sloh i

s osnovou. V pondělí mívám tuhle – vlastně šestou hodinu na přípravu materiálů, dnes ji ale trávím s Adamem a lehce ho se slohem navádím.

2.5.2. Náročný úterý

První hodinou je český jazyk, který začínáme doplňovacím cvičením na známky. Dětem nesmím radit, stojím proto ve třídě tak, abych na všechny viděla, a očima kontroluji, jestli pracují. Paní učitelka potom trochu přizpůsobí výuku dětem, které si podaly přihlášku na osmileté gymnázium a probírá s celou třídou slova jako pomněnka, domněnka atd. Sedím u Jakuba, protože paní učitelka píše slova na tabuli a jemu dělá problém je opisovat. Trvá mu, než slovo na tabuli najde a má problém si ho zapamatovat tak, aby ho napsal správně. Slova mu diktuji a zrovna říkám, jak je má napsat. Mezitím několikrát napomenu Janu, která vyrušuje a nedává pozor. Paní učitelka dětem nadiktovala pár slov a dělají společnou opravu. Obcházím proto celou třídu a dívám se, jestli si děti slova opravují správně. Na konci paní učitelka sešity vybere a poprosí mě, abych zkontrolovala, jak si děti opravy udělaly. Sešity si беру ke svému stolku a pustím se do toho. Brzy zjistím, že mi to zabere víc času, než jsme si obě myslely, protože děti si opravy neudělaly správně. Začíná druhá hodina, žáci dostávají za úkol cvičení na známky, pokračují proto v opravování. Dva sešity si dávám stranou – jsou Jany. Byla čtrnáct dní nemocná, přišla do školy minulé pondělí. Během nemoci jí paní učitelka posílala úkoly k procvičování. Sešity jsme jí minulý týden opravily – úkoly dělala viditelně sama, protože tam měla spoustu chyb a měla za úkol dodělat opravy s odůvodněním. Před týdnem v úterý si část oprav udělala se mnou v doučování, aby si znovu připomněla, jak je má vypracovat. Několikrát jsme jí psaly do deníčku, že je nemá hotové, včera znovu. Dnes je opět nepřinesla – ukazuji to paní učitelce a domlouváme se, co dál. Nakonec paní učitelka usoudí, že se nemůžu věnovat v dnešním doučování jenom Janě na úkor ostatních, když ona vlastně nevypracovala domácí úkol. беру si ji proto ke svému stolku, znovu jí ukazuji a vysvětluji, jak opravy udělá a opět zapíšu do deníčku, že je musí zítra přinést.

V přírodovědě si děti berou pracovní sešity a dělají cvičení. Obejdu třídu a dívám se, jestli dělají všichni to, co mají. Potom si sedám k Jakubovi a pomáhám mu přečíst otázky. Je to poslední hodina, kdy probíráme vesmír, paní učitelka děti upozorňuje, že příští týden budou psát velké opakování. Beru si proto deníčky všech čtyř dětí s IVP a napíši jim upozornění na test – hlavně rodičům, co a odkud mají s dětmi opakovat. Děti potom s paní učitelkou pracují na interaktivní tabuli a já odbíhám ke kopírce.

V angličtině píšeme test na slovíčka. I když měly děti napsané upozornění v deníčcích, vidím, že se neučily. Jakubovi připomínám, že může psát slovíčka tak, jak je slyší – je to součást jeho IVP. Ví to, přesto mu to ještě vždycky řeknu. Ani to ale nepomáhá, slovíčka neumí. Adam začíná dělat grimasy a gesta, podle kterých poznám, že ani u něj učení neproběhlo. Jdu proto za ním a zklidňuji ho. S dětmi potom zapisujeme slovíčka do slovníčků – ve třetí třídě jsem jim sešity automaticky brala a slovíčka napsala, teď už je jenom kontroluji, jestli to dělají správně a slovíčka dopíši pouze v případě, že nestíhají.

Poslední hodinou je informatika. Třída je rozdělená na dvě skupiny, v té dnešní je Adam, Jakub a Pavel. Musím přiznat, že je to pro mě jedna z nejnáročnějších hodin. Adam s Jakubem se sice doma k počítači dostanou, hrají na něm ale hry. Pavel na počítači nepracuje vůbec. Navíc ve druhém pololetí jsme začali probírat Word, učivo se prolíná i s českým jazykem a to je problém. Děti už jsou také unavené, Adam neposlouchá zadání od paní učitelky a potom neví, co má dělat. Několikrát ho upozorním, aby pozorně poslouchal. Děti dnes zkouší přesouvání slov – mají si napsat věty podle paní učitelky a potom v ní přesunout slova. Adam s Jakubem to zvládají, stoupám si proto k Pavlovi a navádím ho, co má dělat. Vidím, že než napíše jednu větu, ostatní už jsou u další. Tohle cvičení není na známky, proto mu některé věty napíši sama, aby si mohl procvičit přesouvání. Říkám mu, co má zmáčknout, povely musím několikrát opakovat, protože se mu nedaří. Musím přiznat, že v tomto případě už bych to nejraději udělala za něj, jenomže potom by si látku nepochvilil. Nakonec přichází cvičení, které se známkuje, tady už pomáhat nesmím. Děti

mají do vět přesunout slova tak, aby dávaly smysl. Jakub toho není schopný – čtu mu první větu několikrát, snažím se ho hlasem navést, ale vůbec nereaguje. Vidím na něm, že už je hodně unavený. Přichází za námi paní učitelka a snaží se mu také pomoci. Přecházím tedy k Pavlovi a Adamovi – toho chválím za práci, jde mu to dnes dobře.

Dnes mě ještě s dětmi čeká pedagogická intervence. Domluvily jsme se s paní učitelkou, že s dětmi procvičím přídavná jména. Mám pro ně nachystané cvičení a chci po nich, aby doplnily správné koncovky a nad přídavné jméno mně napsaly počáteční písmeno vzoru. Poté děláme společnou opravu. Zjišťuji, že Jana vůbec neví, podle jakých vzorů si má koncovky odůvodnit, i když už učivo děláme měsíc. Znovu si proto všichni opakujeme vzory mladý, jarní a také otcův a matčin. Připomínáme si, jak si má koncovky odůvodnit. Pobízím Adama s Jakubem, aby Janě vše připomněli sami a chválím je, že to všechno ví. Nakonec si ještě rozdáme opakovací cvičení, kde jsou vyjmenovaná slova, podstatná a přídavná jména a s dětmi si ústně doplňujeme a odůvodňujeme i/y. Po třičtvrtě hodině je propouštím a dnešní pracovní den pro mě končí.

2.5.3. Středa bez Jany a Jakuba

Hned ráno zjišťuji, že dnes do školy nedorazili Jana a Jakub. Určitě to ale pro mě neznamená volnější den – budu mít více času na ostatní děti.

První hodinu máme český jazyk a děti si rozdají včerejší cvičení na známky. Dopadlo velmi špatně i u dětí, které mají jindy dobré známky, v hodně očích se proto objevují slzy. Paní učitelka se proto rozhodne pro společnou opravu a odůvodnění, děti si ji mají rovnou psát do sešitu. Obcházím několikrát celou třídu a kontroluji, jestli dělají opravy správně. Děti pak mají za úkol přepis cvičení z učebnice, vybírám si sešity s domácím úkolem a pustím se do kontroly.

V matematice počítáme desetinná čísla – pamětné sčítání a odčítání. Chlapec, který sedí před Adamem se na příklady dívá, jako kdyby je viděl poprvé. Snažím se mu počítání připomenout, ale nepomáhá

to. Beru si ho proto dozadu ke svému stolku a příklady, na kterých pracují děti, počítáme spolu.

V angličtině se věnujeme práci v pracovním sešitě. Na starosti mám dnes jenom Adama, vysvětluji mu proto zadání, pracovat ale musí sám, pan učitel bude cvičení známkovat. Poté si děti otevírají učebnici a čtou a překládají si společně s vyučujícím článek. Odcházejím proto ke kopírce a chystám paní učitelce cvičení, které potřebuje pro jinou třídu, kde učí. Nachystám také na počítači informaci pro rodiče, že jedeme příští týden na výukový program do Brna.

Další hodinou je čtení – neučí je naše paní učitelka a vyučující, která je má mít dnes chybí, s dětmi budu hodinu trávit já. Paní učitelka mně nachystala práci, kterou spolu máme udělat, pouštíme se proto do toho. Čteme si článek z čítanky – střídám se ve čtení s dětmi – kousek já, na další část je postupně vyvolávám. Po přečtení článku si vysvětlujeme slova, kterým nerozumí a nakonec jim rozdám pracovní listy, které mají vyplnit. Pokud zastupuji některého z vyučujících a je ve třídě Jakub, беру si ho většinou k učitelskému stolku a pracujeme spolu tam. Dnes tady ale není, obcházejím proto děti a ty, které se mezi sebou baví upozorním, že pracovní listy odevzdám paní učitelce a ta je bude známkovat. Některé děti se jako vždy diví, ale všichni už úkol plní.

V přírodovědě si děti vezmou pracovní sešity a pracují. Protože se blíží čtvrtletní písemky, domluví se s paní učitelkou, že dětem vypracují opakovací test z matematiky. Na naší škole máme testy vypracované a uložené, všechny třídy v ročníku proto píšou stejné opakovací práce. Naše třída má opravdu hodně slabých žáků, chceme proto vždycky s paní učitelkou látku před písemkou zopakovat. Pouštím se do hledání a vymýšlení příkladů, jsem asi v jedné třetině, když končí hodina a přesouváme se do tělocvičny.

Adam dneska necvičí, mohla by to být proto klidnější hodina. Děti se rozdělí na chlapce a dívky a paní učitelka jim zadává štafetový běh, do kterého zařazuje různé úkoly. Je to poslední hodina, která nám rychle uběhne a pouštíme unavené děti konečně domů.

2.5.4. Dlouhý čtvrtek

Pro mě asi nejvíce náročný den v týdnu, začínáme v sedm hodin ráno hodinou informatiky s druhou skupinou naší třídy, která je namíchaná i s vedlejší pátou třídou. Z naší třídy je tady Jana, obvykle přichází na tuto hodinu pozdě, nestihá se potom včas nachystat a srovnat tak, aby byla schopná pracovat. Už několikrát jsem na to babičku upozorňovala v deníčku, ta však vždy odpoví, že Jana odchází z domu včas. Dnes ale čeká ve vestibulu školy o mnoho dřív, dokonce s úsměvem na rtech, mám naději na klidnou hodinu. Víím, že dvě děti z vedlejší třídy potřebují také dohled, posadím si tedy všechny tři vedle sebe, abych jim mohla být nápomocná. V hodině probíráme to, co probírala první skupina v úterý, víím už tedy, co bude následovat. Jana od minulé hodiny zapoměla psaní písmen s háčky a čárkami, chlapci z druhé třídy to dělá také problém, zkracuji jim proto úkoly tak, aby si procvičili, co mají, ale nestihnou vše, co ostatní. Potom už následuje úkol, se kterým pomáhat nesmím, dohlížím tedy jenom na to, jestli všichni pochopili zadání. Po hodině se přesouváme každý do své třídy a všichni se chystáme na první hodinu, kterou je český jazyk. Děti píší diktát, kdy jim nesmím radit, chystám si proto materiály na dnešní doučování. Paní učitelka mě potom poprosí, abych zkontrolovala domácí úkoly – bude s dětmi dělat ústní cvičení. Pouštím se do opravování a zjišťuji, že Jana, která včera chyběla, nemá úkol, který děti dostaly zadaný v úterý. Paní učitelka se na ni zlobí, protože přesně tohle cvičení dětem před chvílí diktovala jako diktát po přípravě, kterou tím pádem Jana vlastně neměla.

Místo matematiky dnes máme geometrii – začínáme probírat krychli a kvádr. Děti si mají přepsat definici, rozdáme čtvercovou síť a ony si do ní mají nakreslit rozloženou krychli podle zadaného rozměru. Sedím u Jakuba a pomáhám mu s kreslením, Jana kreslí model špatně – musí ho proto vygumovat a udělat znovu. Vidím, že začíná být našťvaná. Odcházím k Adamovi, tam je to stejné – obkresluje složený model z učebnice. Musí proto obrázek také vygumovat a začít znovu. Stojím u něj a ukazuji mu, jak má pracovat. Pavla jenom zkontroluji, stejně jako ostatní děti ve třídě.

Ve třetí hodině – slohu – zjišťuji, že se Adam po přestávce nevrátil z toalety. Odcházím ho proto zkontrolovat – volám na něj od dveří, jestli je vše v pořádku, nestalo se to totiž poprvé. Říká mně, že mu není moc dobře. Protože se to u něj občas stává říkám mu, ať přijde do třídy, až se na to bude cítit. Za chvíli přijde a pracuje s námi. Pro jistotu ho ale pořád hlídám, na nic si ale nestěžuje. V angličtině se situace opakuje, jdu ho proto znovu zkontrolovat a on mi oznamuje, že zvrací a bolí ho hlava. Víím, že to je špatné – trpí na silné migrény. Jdu proto do sborovny za naší paní učitelkou, která má zrovna volnou hodinu a nesu jí rovnou Adamovu žákovskou knížku s kontaktem, aby mohla zavolat rodičům. Rodiče se vždycky snaží přijet co nejdříve, bohužel zrovna dneska je situace taková, že nemůže přijít nikdo. Paní učitelka si bere Adama do sborovny, kde mu udělá pohodlné sezení na židlích, otevře na něj okno a já mu běžím pro tabletku, kterou si vždycky bere. Sice bych to dělat neměla – dětem podávat léky nesmíme, můžeme jim jenom říct, aby si ho vzaly samy, tohle je ale výjimečná situace, Adam by nebyl schopný jít zpátky do třídy a prášek si sám najít. Víím, kde ho mívá, vezmu ho i s jeho pitím a odcházím zpátky do sborovny. S paní učitelkou se domluvíme, že mám jít zpět do třídy a o přestávce se u Adama vystřídáme. Vráťím se zpátky a Adamovi napíšu do deníčku, že mu nebylo dobře a přesný čas, kdy si vzal tabletu. Dělán to tak vždycky, aby rodiče věděli, kdy si může vzít doma další dávku léku. Když za ním o přestávce přijdu, je mu trošku lépe, ale stále sedí se zavřenýma očima a nemůže se ani pohnout. Všichni učitelé ve sborovně kolem něj chodí po špičkách a šeptají, aby ho nerušili. Poslední hodinu trávím s Adamem mimo třídu, dělá se mu lépe, je už schopný se mnou i mluvit. Chvilku před zvoněním odcházíme do třídy, kde mu pomůžu sbalit věci a ptáme se ho, jestli půjde na oběd. Říká, že ano, je mu mnohem lépe. Mě dneska ještě čeká doučování dětí od nás ze třídy, které potřebují něco dotáhnout nebo procvičit. Máme od rodičů podepsané souhlasy, že v případě potřeby si můžeme děti ve čtvrtek nechat po vyučování. Dnes jich tady se mnou zůstává šest – pět dětí, které potřebují procvičit přídatná jména a Jana, která bude dopisovat chybějící úkoly. Ve třičtvrtě na dvě je pouštím domů a odcházím také.

2.5.5. Pátek – vidina zaslouženého odpočinku pro všechny

Poslední pracovní den tohoto týdne – na dětech už většinou bývá znát nadcházející volno. V první hodině, kterou je český jazyk si rozdáváme opravené diktáty. Jana dopadla velmi špatně, paní učitelka jí připomíná, že je to i proto, že nenapsala domácí úkol a neprocvičila si diktát předem. Děti si potom mají samy udělat opravy. Sedám si proto tak, abych mohla pracovat s Jakubem i Janou společně a pracujeme. Po chvíli jdu zkontrolovat Adama, ten si opravy udělal špatně – napsal do odůvodnění nesmysly, ty mu proto škrtám a chvíli pracuji zase s ním. Nakonec si děti s paní učitelkou opravy společně projdou. V geometrii pokračujeme v kreslení do čtvercové sítě – tentokrát kvádrů. Adam se snaží, od včerejška ví, jak na to. Jakubovi dělá kreslení problém, děláme proto model spolu. Paní učitelka nakonec dětem řekne, ať si model vystříhnou a poskládají, aby věděly, jestli kreslily správně.

Třetí hodinu máme Vlastivědu. Hned na začátku hodiny se Jana hlásí a mně je jasné proč – měla na dnešek přinést domácí úkol, zapisovala jsem jí to i do deníčku, ale nemá ho. Paní učitelka jí dává ještě jednu šanci na pondělí, jinak jí zůstane pětka. Jana paní učitelce odsouhlasí, že to ví. Čekám, že si vezme deníček a zapíše si úkol znovu, aby na něj nezapomněla, ale nestane se tak. Důrazně ji proto upozorním, že to musí udělat sama, protože já už jsem jí úkol jednou zapsala a stejně ho nepřinesla, takže teď už se jí o to starat nebudu. Nafoukne se, ale úkol si zapíše. Paní učitelka dětem představí další kraj a rozdá jim slepou mapu, se kterou mají pracovat. Na Adamovi je vidět, že tentokrát se doma připravovali, na mapě se krásně orientuje, ví, jak má hledat. Chválím ho, že krásně pracuje, trošku mu dopomůžu s místy, kde si nebyl jistý a on jde práci odevzdat paní učitelce. Jakub i Pavel s mapou doma také viditelně pracují, kontrolují proto práci Janě, která neví, co má do mapy dopsat.

Čtvrtou a pátou hodinou v pátek jsou výtvarná a pracovní výchova. Děti dnes kreslí jarní motiv – musí si ho obkreslit a vystříhnout podle šablony a vymalovat. Tyhle dvě hodiny většinou bývají náročné – Adam je nemá rád a dává nám to najevo, dnes ale pracuje

s radostí. Nechávám ho samotného, dovoluji mu, že si může motiv nejdříve vykreslit a až potom vystříhnout a jdu dodělávat cvičný test z matematiky, který jsem si rozpracovala už ve středu. Děti občas obejdu, jestli něco nepotřebují. Adam na mě volá, že už má obrázek namalovaný a chce ho vystříhnout, má ale strach, aby si ho nezkazil, protože stříhání mu moc nejde. Řeknu mu, ať se o to pokusí a já mu potom obrázek zarovná a spravím. Je za to rád a pouští se do práce. Je konec hodiny, děti si uklízí třídu, odcházíme na oběd. My s paní učitelkou po návratu z oběda ještě vybereme pár obrázků, pověsíme je na chodbu a odcházíme domů nabrat síly před dalším pracovním týdnem.

ZÁVĚR

V závěrečné práci jsem se snažila popsat práci asistenta pedagoga v běžné základní škole.

V teoretické části jsem čerpala z dostupné literatury a poznatky doplňovala svými názory nebo zkušenostmi z praxe. V praktické části jsem popsala můj běžný pracovní týden ve třídě, kde jsou čtyři děti s individuálním vzdělávacím plánem a mají doporučenou práci s asistentem.

Jako asistent udržuji nad svými svěřenci ochrannou ruku, víc je hlídám, pozoruji, jestli jim ostatní děti neubližují a pokud ano, často řeším tyto situace emotivněji, než u jiných dětí. Myslím si, že to je asi problém většiny asistentů. Mají děti na starosti, tráví s nimi hodně času, děti na ně spoléhají.

Myslím si také, že častým problémem asistenta je, nevzít si příběhy dětí, které má na starosti moc k srdci. Já jsem tuhle zásadu porušila u Jakuba – tohoto chlapce chráním před ostatními dětmi a učiteli víc, než bych měla. Řeším také, co s ním bude dál, protože naše škola má jenom první stupeň a přemýšlím, jak přechod na jinou školu zvládne.

Práce asistenta na základní škole mně přijde velmi užitečná – dětem ve třídě by se sice mohl věnovat pouze pedagog, bylo by to ale na úkor ostatních dětí. Máme ve třídě několik dětí, které už tak na ostatní spolužáky často čekají, protože mají všechny zadané úkoly hotové o mnoho dřív, než ostatní, případně musí „přetrpět“, že se probíraná látka musí vysvětlit víckrát pro ty, kteří to potřebují. Kdyby se paní učitelka musela sama věnovat ještě dětem, kterým se věnuji já, museli by ostatní čekat mnohem déle. Takže i kvůli těmto dětem a hlavně kvůli dětem, které to potřebují doufám, že funkce asistenta – pomocníka - pedagoga na základních školách zůstane i nadále.

Seznam použité literatury a elektronických zdrojů

BOČKOVÁ, Barbora a Marie VÍTKOVÁ. *Podpora žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v kontextu inkluzivního vzdělávání: Support of students with special educational needs in the context of inclusive education*. Brno: Masarykova univerzita, 2016. ISBN 978-80-210-8508-4.

HORÁČKOVÁ, Ilona. *Metodika práce asistenta pedagoga spolupráce s učitelem*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015.

KENDÍKOVÁ, Jitka. *Asistent pedagoga*. Praha: Raabe, společně pro kvalitní vzdělávání, 2017. Dobrá škola. ISBN 978-80-7496-349-0.

MORÁVKOVÁ VEJROCHOVÁ, Monika. *Standard práce asistenta pedagoga*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4722-3.

TANNENBERGEROVÁ, Monika. *Průvodce školní inkluzí, aneb, Jak vypadá kvalitní základní škola současnosti?*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-008-1.

TEPLÁ, Marta a Lenka FELCMANOVÁ. *Asistent pedagoga: jak efektivně zavést pozici asistenta pedagoga ve školách*. Praha: Verlag Dashöfer, 2016. ISBN 978-80-87963-33-3.

<http://www.asistentpedagoga.cz/>

<http://www.eduin.cz/clanky/lidove-noviny-stat-zacne-setrit-na-inkluzi/>

<http://www.msmt.cz/file/38950?highlightWords=asistent+pedagoga>

<http://www.nuv.cz/t/ap>